

AUTOR NEW YORK TIMES BESTSELLERU VIPER PILOT

DAN HAMPTON

HUNTER KILLERS

NEOBYČEJNÉ PŘÍBĚHY PILOTŮ, KTERÍ PROŠLI
TĚMI NEJNEBEZPEČNĚJŠÍMI MISEMI VÁLKY
VE VIETNAMU.

Hunter Killers

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Dan Hampton
Hunter Killers – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

HUNTER KILLERS

NEOBYČEJNÉ PŘÍBĚHY
PILOTŮ, KTERÍ PROŠLI
TĚMI NEJNEBEZPEČNĚJŠÍMI
MISEMI VÁLKY
VE VIETNAMU

DAN HAMPTON

CPress
2016

BSAH

<i>Autorská poznámka</i>	9
<i>Prolog</i>	17
ČÁST PRVNÍ	
1. Vysoká voda	35
2. Stopař v krupobití	53
3. Divoká lasička	81
4. Charlie a rakety	111
5. Lovec a zabiják	143
6. Chceme bláto, ne válku!	181
ČÁST DRUHÁ	
7. Perný den	213
8. Rok Opice	253
9. Žába s bradavicemi	283
10. Vítr přinášející změnu	327
11. Smrt přichází shůry	349
<i>Epilog</i>	387
<i>Poděkování</i>	409
<i>Slovníček pojmů a zkratk</i>	413
A. <i>Bojové ztráty Divokých lasiček ve Vietnamu, 1965–1972</i>	418
B. <i>Tabulky leteckých ztrát</i>	421
C. <i>Bambusový drak: Doplnující glosy k Ho Či Minovi, Francii a původu války ve Vietnamu</i>	425
<i>Poznámky a použité zdroje</i>	443

TĚM, KDO NOSILI STŘÍBRNÁ KŘIDÉLKA A Z JIHOVÝCHODNÍ
ASIE SE NIKDY NEVRÁTILI – A TAKÉ VŠEM DIVOKÝM
LASIČKÁM, KTERÉ LÉTAJÍ V TÉ NEJHUSTŠÍ PALBĚ, ABY OSTATNÍ
PŘIVEDLY NAŽIVU ZPĚT DOMŮ.

„PŘIJDEM JAKO PRVNÍ, ODEJDEM JAKO POSLEDNÍ..“

AUTORSKÁ POZNÁMKA

DLOUHO PŘEDTÍM, NEŽ SI OZNAČENÍ „HUNTER Killer“ („Lovec-Zabiják“) vypůjčili ostatní, existovala elitní skupina letců zvaných Divoké lasičky (*Wild Weasels*), kteří si takový název opravdu zasloužili. Tito muži nesledovali obrazovky, vzdáleni nebezpečí celé tisíce kilometrů. Byli přímo *na místě*, stříleli ze svých kanonů a shazovali bomby při lovu a „zabíjení“ těch nejsmrtonosnějších protiletectvých systémů, jaké kdy člověk stvořil. Věděli, že stisknutí tlačítka z bezpečí klimatizovaného bunkru nebo přívěsu není opravdový boj.

K soubojům se střelami i k boji na nože, sváděném s protiletadlovými děly, jsou potřeba jedineční, inteligentní a velmi nebezpeční lidé. Tito první, nesmírně odvážní Lovci a Zabijáci nikdy nezaváhali ani s nevyzkoušenou taktikou a experimentální výbavou. Napadali hrozby ležící stovky kilometrů za nepřátelskými liniemi a až příliš často se už nikdy nevrátili. Někdy jednoduše zmizeli a nechali tu po sobě přátele a rodiny čekající na odpovědi, které nikdy nepřišly.

Tento příběh začíná v roce 1965 v operační oblasti jihovýchodní Asie, kde situace rychle eskalovala až k ozbrojenému konfliktu. Válka v Koreji, vedená v průběhu předchozí dekády, byla vybojována s technologiemi a piloty z dob 2. světové války, nasazenými znovu do boje často se značnou neochotou, protože jiná možnost neexistovala. Od časů 2. světové války se výrazněji nezměnila ani taktická mentalita, třebaže se posléze objevily nové metody i technologie, a k její změně navíc nebylo ani příliš mnoho důvodů.

Na začátku 60. let 20. století ale výrazně narostl počet proudových letounů a zároveň došlo k rozvoji protitaktiky čelící těmto komplexním a rychle se pohybujícím hrozbám. Radiolokační systémy se

oproti primitivním stanicím typu Freya nebo Chain Home ze 40. let 20. století dočkaly obrovského vylepšení a využívaly se teď k přesnému zaměřování zbraní. S tím, jak v myslích vedoucích činitelů po celém světě narůstala hrozba, kterou představovaly výškové bombardéry vyzbrojené jaderným arzenálem, se pak zvětšovala i nutnost je sestřelovat.

Na scénu vstupuje raketa typu země-vzduch.

Očima těch, kdo bojovali, zde předkládám několik stěžejních událostí, abych objasnil technologie, hrozby, schopnosti i výzvy, jimž čelili účastníci misí Hunter Killer. Pohledy z kokpitu vznikly po obsáhlých rozhovorech s přeživšími muži, kteří zmíněné mise odlétali, a kniha procházela revizemi a úpravami tak dlouho, dokud ji sami neschválili. V případě těch, kdo se stali nezvěstnými nebo byli zabiti, bylo vyprávění zrekonstruováno za využití očitých svědectví, výpovědí kamarádů z letky, vládních záznamů i archivů sítě válečných zajatců.

Stejně jako v mých předchozích knihách využívám i zde opravdových lidí a skutečných bojových situací, abych odkryl historický a politický kontext, díky kterému se v těchto situacích ocitli. Dělam to pro ty z nás, kteří přišli až později – ty z nás, které neučili o příčinách daného konfliktu, ani je nevedli k tomu, aby si o nich něco zjistili sami.

Válka v jihovýchodní Asii byla gordickým uzlem nejrůznějších problémů a záležitostí, z nichž většina se nikdy nedočká rozluštění či uspokojivého vysvětlení. Záměrem této knihy není být politickým dílem, přesný popis jakéhokoli konfliktu následujícího po 2. světové válce bez objasnění politické situace je však v jistém smyslu nemožný. Američané nezažili černobílou, jednoznačnou válku už od roku 1945 a Vietnam zůstává v myslích mnoha lidí dokonale katastrofickou šňůrou idealismu, krátkozraké diplomacie a promarněných příležitostí. O politice se proto na následujících stránkách pojednává stejnou

měrou jako o zeměpisu, historii či technologiích, protože právě ona roztáčí kola každé války.

Výzvou, která vyplývá z takového přístupu, je objektivní odhalení chyb, aniž by na těch, kdo přísahali a se ctí bojovali za svou zemi, ulpěl sebemenší náznak stínu. Klíčovými výrazy jsou zde *bojovali* a *se ctí*. Mnozí proti této válce – ne proti vojákům, ale proti válečnému konfliktu – z upřímného přesvědčení protestovali a měli k tomu plné právo. Víra v uvedené svobody byla jedním z důvodů, proč muži zmínovaní v této knize vedli svůj boj, a naši spoluobčané, kteří těchto těžce nabytých privilegií užívají, by udělali dobře, kdyby si to uvědomili. Ti, kdo fyzicky bojovali, statečně a se ctí, si zasluhují úctu, vděk a obdiv nás všech.

Na závěr bych rád uvedl, že tato kniha je jistým vzdáním holdu – těm příslušníkům technického personálu, mechanikům, leteckým lékařům a všem ostatním, kteří zajistili, že i když Lasičky odlétaly do boje s jednou rukou svázanou za zády, ta druhá, kterou měly k dispozici, byla tou nejlepší, jakou mohly mít. Ze všeho nejvíce však patří pilotům a specialistům pro vedení elektronického boje, kteří ve válce bojovali a často také umírali. Je věnována těm, kdo strádali v pekle zajetí, zmučení a opuštění, i všem, kteří našli cestu domů a pokračovali dál ve svých životech.

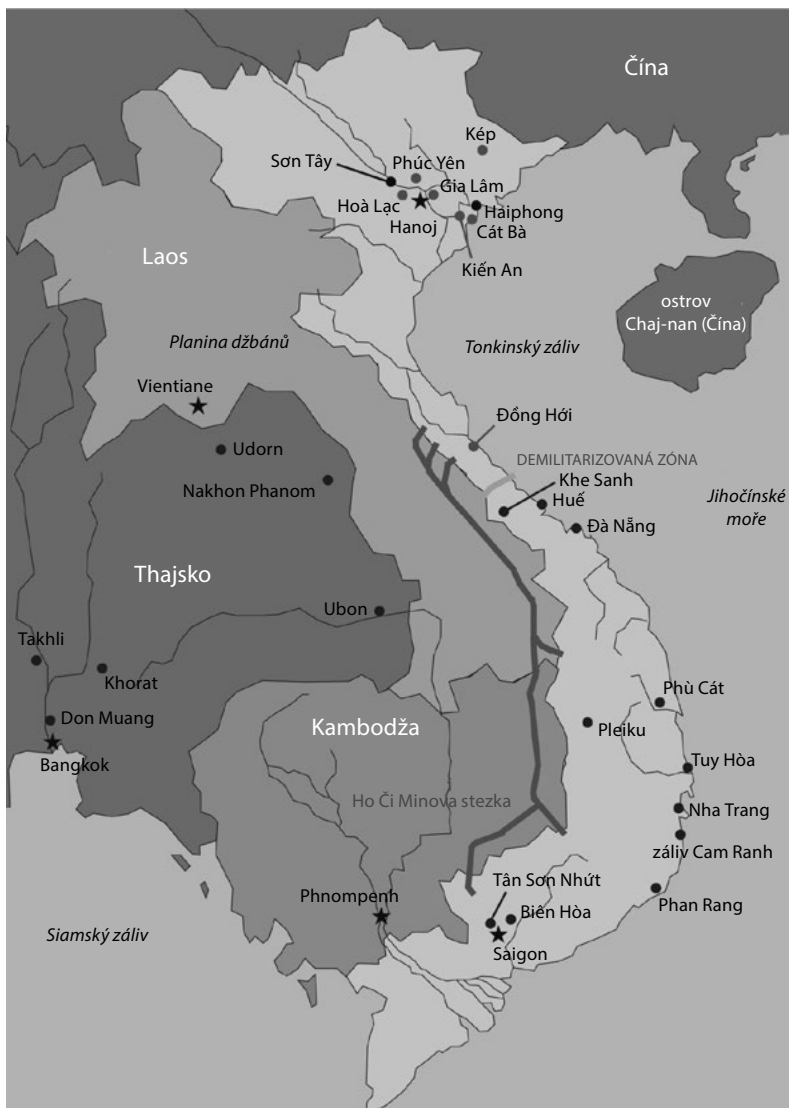
Muži, s nimiž jsem měl to štěstí se seznámit a dělat rozhovory, se pro mě osobně stali žijícími hrdiny. Když jsem pak bádal o těch, kteří v jihovýchodní Asii zemřeli v boji, dostali v mých očích velmi skutečnou podobu. Mnohem skutečnější než jsou téměř zapomenutá jména na stránce papíru. Každý z nich byl kdysi malým chlapcem vyrůstajícím někde v Americe, chodil do školy, věnoval se sportu, absolvoval a ocitl se v kokpitu jako Divoká lasička. Všichni měli svůj příběh. Všichni byli muži s rodinami, nadějemi a vlastními sny. Každý dal

LOVCI A ZABIJÁCI

někomu sbohem a s jedinečným přesvědčením válečníka měl v plánu se jednoho dne vrátit zpět.

Jako bývalá Divoká lasička si vroucně přeji, abych mohl vyprávět každý z jejich příběhů. Jako autor vím, že to není možné. Mou upřímnou nadějí však zůstává, že ať už válečníci tráví věčnost kdekoli, budou mít pocit, že toto vyprávění je holdem dostatečným – alespoň prozatím. Koneckonců, není to můj příběh... Patří jim.

Dan Hampton

Válĉiště v jihovýchodní Asii, 1965–1972 (S laskavým svolením Guye Aceta.)

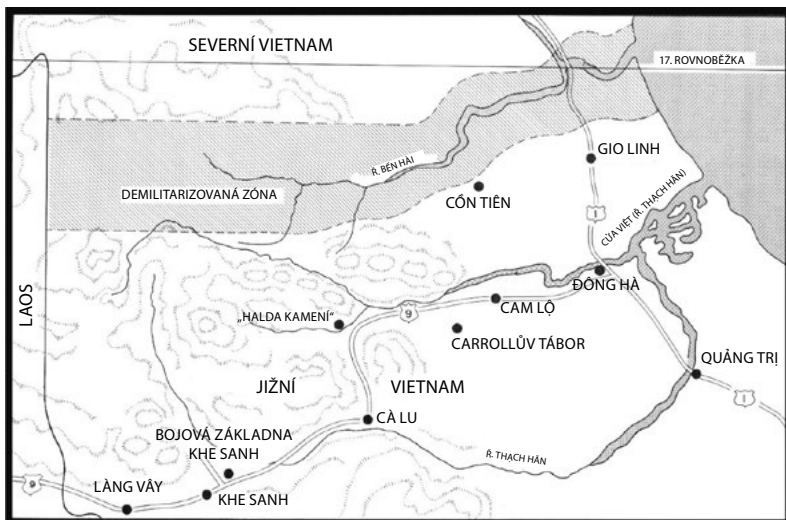
LOVCI A ZABIJÁCI

Struktura „Souboru operačních tras“ v Severním Vietnamu
(S laskavým svolením U. S. Military Academy.)

Hřbet Thudů a okolí Hanoje (S laskavým svolením plukovníka Jacka Broughtona.)

Demilitarizovaná zóna (DMZ) mezi Severním a Jižním Vietnamem (S laskavým svolením plukovníka Jacka Broughtona.)

PROLOG

24. července 1965

Na Rudé řece, západně od Hanoje

NEHYBNÝM ZTĚŽKLÝM VZDUCHEM NAD ŘEKOU otřáslo zahřmění silné exploze. Zaslechli ji snad všichni v okruhu deseti kilometrů. Ti, kdo byli poblíž, spatřili jasný dvanáctimetrový plamen, jak z rostoucího oblaku špinavě hnědého dýmu vyráží vzhůru k obloze. Za krátký okamžik byla střela země-vzduch (Surface-to-Air Missile, SAM)* už několik desítek metrů nad zemí, oslnivě zářila jako zlato a hnala se vstříc nízko ležícím šedým mračnům. O chvíli později dohořel vzletový stupeň rakety, který odpadl, aby vzápětí naskočil její hnací motor. Ze země začala přijímat naváděcí signály, a když se odemkly její řídicí plošky, trhla sebou do strany. Střela Fasel 11D, kterou NATO označovalo jako SA-2 Guideline,** za sebou táhla hustou bílou stopu tvořenou spalinami, pohybovala se teď dvakrát rychleji než zvuk a pořád zrychlovala. Její trajektorie už nebyla tak strmá. Zamířila na jihozápad a na zatažené obloze zmizela směrem ke svému cíli.

* Na straně 413 naleznete slovníček potenciálně neznámých termínů a zkratek.

** V našem kontextu známá jako S-75; viz níže (pozn. překladatele).

O OSM MINUT DŘÍVE se několik speciálně vycvičených mužů, kteří v tlumeném světle a hukotu okolního zařízení usilovně napínali svůj zrak i sluch, hrbilo v šedo zelené skříňové nástavbě. Ta byla usazena na jednom ze dvou velkých skříňových šestikolových sovětských nákladních automobilů typu ZIL, zaparkovaných vedle sebe a propojených tlustými černými kabely. Další kabely se táhly od zadních částí obou skříní ke čtyřem přívěsným vozům s generátory ve stejné zelené barvě, stojícím ve vzdálenosti zhruba deseti metrů. Dvojice generátorů pracovala, vibrovala a plnila vzduch namodralou dieselovou mlhou. Na jednom z nákladních aut stála patnáctimetrová anténní soustava radaru, připomínající obrovský sušák na prádlo. Přes střechu probíhal jediný vodorovný nosník, který v rozestupech dvou a půl metru protínalo šest svislých tyčí. Každý z konců těchto šesti sloupků nesl stodvaceticentimetrový vodorovný „hřeben“ směrové antény typu Yagi. Jeho sovětské tvůrce jej označili jako přehledový radiolokátor P-12 „Jenisej“, na Západě byl díky svému vzhledu známý jako „Spoon Rest“ („Držák na lžíce“). Veškerá jeho činnost spočívala ve vyhledávání letounů. V závislosti na letové hladině a manévrování dokázal Spoon Rest zaměřit a sledovat cíl na vzdálenost zhruba 150 kilometrů. Nebyl nijak zvlášť přesný, proti cílům ve výšce nad 6 000 metrů, které nepodnikaly žádné velké manévry, ale fungoval dostatečně spolehlivě. Právě jako v tomto případě.

Radar byl sovětské výroby, stejně jako všechny antény, generátory, celé kilometry kabelů a – samozřejmě – také střely. Každá věc technické povahy v této lokalitě, jakož i většina mužů usazených u kontrolních a ovládacích panelů, byla ruského původu. U vojáků, kteří stáli za nimi, to ale neplatilo. Pocházeli ze Severního Vietnamu. Byli menší, mnohem hubenější, oblečení do obyčejných tmavě zelených uniforem, a vše pozorně sledovali.

Samotní technici, kteří bez výjimky náleželi k sovětskému vojenskému personálu, byli ve druhém ZILu. Jeho stěny lemovaly ovládací panely podobné velkým skříním, zhruba sto osmdesát centimetrů vysoké a půl metru široké. Vzadu stál blízko dveří jediný muž, který pozoroval vše, co se dělo kolem. Dva nejbližší vojáci byli usazeni u rozměrné konzole s párem nepřehlédnutelných vystupujících obrazovek. Indikátor výšky a dálky (Range-Height Indicator, RHI; zvaný také Elevation Scope či E-scope) se nacházel nalevo. Měřil nadmořskou výšku a vzdálenost k cíli, které udával v metrech a kilometrech. Větší displej na druhém panelu patřil indikátoru přehledového zobrazení (Plan Position Indicator, PPI). Ten ukazoval dálku a díky své kruhové obrazovce pokrýval azimut 360 stupňů. Překrývala ho žlutohnědá souřadnicová síť s desetistupňovými výsečemi vyznačenými kolem jejího lemu. Ze středu obrazovky vyzařoval směrem k okraji dokola obíhající jantarově zbarvený trojúhelník představující vlastní paprsek radaru o šířce 30 stupňů, který nepřetržitě prohledával okolí a 360 stupňů pokrýl za deset vteřin.

Nedaleko horní části displeje radaru se objevila malá zakřivená linka. Trojúhelník opsal další kruh a čárka se zjevila znovu. Byl to „kontakt“, odraz od zjištěného letounu, a operátor zakroutil černým knoflíkem o velikosti sušenky, vystupujícím nad povrch dole pod obrazovkou. Po otočení se objevila přerušovaná čára sledovaného kurzu, procházející skrze kontakt, a když pátrající paprsek radaru znovu ozářil cíl, jeho odraz podstatně zeslábl. Za využití obdélníkového indikátoru výšky operátor ručně nastavil anténu, aby pokrývala předpokládanou letovou hladinu. Když pak trojúhelník dokončil další oběh, cíl už byl mnohem výraznější.

Svjazaťsa. Kontakt.

Spoon Rest byl pečlivě umístěn do podkovovitého okopu s jednou stranou otevřenou a třímetrovými hliněnými náspsy, které poskyto-

valy dostatečnou ochranu zařízením i vozidlům. Radar se však nad nákladním automobilem tyčil do výšky čtyř a půl metru, což mu dávalo neomezený „výhled“ na jakýkoli přibližující se letoun. V tomto případě byl obrácen na jihozápad k proudovým stíhačkám amerického letectva typu F-100, F-4 a F-105, které odstartovaly z Thajska.

Za zády operátorů stál další muž pečlivě sledující obrazovky před sebou. Byl to kapitán sovětské protivzdušné obrany státu (Protivovozdušnaja oborona strany, PVO) a první dozorcí důstojník tohoto odpalovacího stanoviště. Cíl se posunul blíže, zdálo se ale, že nyní zůstává na obrazovce stát na stejném místě – zhruba ve vzdálenosti padesáti kilometrů na jihozápad, což bylo zcela mimo taktický dosah SA-2. Operátor si zlehka a s překvapující obratností pohrával s knoflíkem, aby se čára neustále protínala s cílem. Bílou linku rozdělovaly značky v desetikilometrových intervalech a kontakt se znovu pohnul. Tentokrát byl téměř přímo na západ od radaru a šedesát kilometrů daleko.

Tak jako tak se bezpochyby jednalo o nepřátelský letoun, a protože se mohl kdykoli přiblížit, neexistoval žádný důvod, proč neodeslat naváděcí údaje. Operátor udržoval čáru sledovaného kurzu zaměřenou a důstojník za ním položil prst na malé červené tlačítko blízko displeje. Poté, co jej stiskl a podržel, tlačítko okamžitě uzavřelo elektrický obvod. Ten zpod ovládacího panelu přenesl signál, který prošel kovovou průchodkou v podlaze do černého kabelu s masivní izolací. Kabel vybíhal z okopu přes blátivou cestu a táhl se kolem dalšího opevněného postavení větších rozměrů. Těchto hliněných „puchýřů“ zakrytých větvemi a listím, z nichž každý měřil na délku přibližně dvacet metrů, bylo kolem perimetru odpalovacího stanoviště v hvězdicovém uspořádání rozmístěno celkem šest. Z pěti z nich vystrkovaly své hlavice desetimetrové dvoutunové střely, usazené na šikmých šedozelených odpalovacích rampách. Smrtonosné křivky raket SA-2,

zahalené do dílců potrhaných maskovacích sítí, zčásti zakrývaly další větve obalené listím.

Ze zadní části každého z odpalovacích zařízení vybíhaly kabely k dalšímu hliněnému náspu, mnohem rozlehlejšímu než všechny ostatní, situovanému uprostřed stanoviště. Uvnitř bylo půl tuctu velkých polních generátorů a několik desetimetrových tahačů, jejichž mohutná kola s pneumatikami s vysokým vzorkem spočívala na rohových nad úroveň bláta. Na zařízení dohlížely dvojice mužů a o přepravník neforemných tvarů, zaparkovaný uprostřed postavení, se opíralo několik jízdnic kol. Tento konkrétní objekt byl šest metrů dlouhý, tři metry široký a právě k němu směřovaly svazky kabelů, které se táhly pod jeho břichem a mizely podlahou směrem vzhůru. Vlastně to nebyl vůbec žádný přepravník, ale střelecký naváděcí radiolokátor. Sovětští technici, kteří se potili uvnitř, ho nazývali Almaz RSN-75. Američané ho znali jako „Fan Song“ („Píseň vějíře“). Zatímco vyhledávací radiolokátory včasné výstrahy jako Spoon Rest zjistily cíl na značnou vzdálenost, nezvládaly obstarat jeho sledování, ani zajistit navádění střel země-vzduch.

Fan Song to dokázal.

Přes střechu přepravníku probíhala masivní kovová konstrukce nesoucí dvě obdélníkové antény o délce zhruba čtyř a půl metru, které měly oválný tvar. Jedna z nich byla umístěna až na samém okraji a mířila nahoru k obloze. Druhá spočívala vodorovně nad jeho střechou. Pouhou setinu vteřiny poté, co Spoon Rest předal údaje o cíli, se radar i jeho nosič plynule stočily směrem k západu. O půl vteřiny později se zlehka pohnula horizontální anténa. Když se vzápětí vertikální anténa natočila vzhůru, trhla sebou celá konstrukce. Oba žlaby teď vysílaly silné, neviditelné, vějířům podobné vlny, letící vstříc americkým stíhačkám pohybujícím se daleko na západě.

Mezitím, co se nosič radaru otáčel, se cíl objevil i na několika ovládacích panelech uvnitř dalšího, patnáct metrů vzdáleného zeleného přívěsu. Ten byl velitelským vozem (*UV cabin*) pro celé odpalovací stanoviště. Jeho podlaha stála metr nad zemí na osmi rozměrných kolech, pod střechou a u země se nacházela malá obdélníková okénka. Všechna byla pevně zavřena, aby uvnitř udržela chladný vzduch.

U odděleného panelu hned u dveří seděl naváděcí specialista, který fyzicky ovládal střelu po jejím odpalu. Tento muž, stejně jako všichni ostatní Rusové, neměl žádné hodnostní označení. Byl to však zkušený kapitán protivzdušné obrany a v současné době byl přidělen k severovietnamskému 236. protiletectvému pluku, kde působil jako technický „poradce“.

Stejnou práci dělal i důstojník stojící uvnitř. Po pouhých několika krocích mohl přehlédnout kterýkoli z panelů podél levé stěny a současně s tím rozhodnout, kdy stanoviště odpálí své střely. Za běžných okolností by celou akci baterie koordinoval její důstojník řídící palbu (Fire Control Officer, FCO), dnešní den však nebyl jen tak obyčejný. Major Ilnych byl sice velitelem 4. praporu 1. pluku protiletadlových střel, v tento velmi důležitý den ale povinnosti důstojníka řídícího palbu vykonával právě on.

První konzole v řadě sloužila ke sledování horizontálního směru pohybu cíle čili jeho azimutu. Operátorem byl *praporščik*, tedy praporčík, který byl pro daný úkol vybrán díky svému dlouhému záznamu operační kvalifikace. Podobně jako naváděcí důstojník a důstojník řídící palbu byli všichni přítomní Rusové před příjezdem na tohle mizerné místo nasazení na Kubě.

Muž u prostředního panelu nebyl Rus, těsně za ním však stál sovětský praporčík, který pozoroval každý jeho pohyb. Nguyễn Xuân Đạì byl vietnamským důstojníkem, jedním z nejslibnějších z prv-

ního instruktážního kurzu. Jeho technické znalosti byly velmi dobré a navíc hovořil plynulou ruštinou, třebaže se silným přízvukem.

Cíl zcela očividně kroužil nad oblastí v rámci bojové hlídky, ale za jakým účelem? Majorovi sdělili, aby všemi možnými způsoby asistoval komunistickým spojencům, zároveň jej však upozornili, že nesmí prozradit příliš mnoho informací. Obavy samozřejmě nevzbuzovali Vietnamci, ale skutečnost, že by vyspělá sovětská technologie mohla padnout do čínských rukou.

Čína ležela od tohoto vyvýšeného rýžového políčka na Rudé řece (Sông Hồng) necelých sto padesát kilometrů na sever a Ilinych zaslechl, že čínští důstojníci tu byli minulou noc a o ruském systému se vyjadřovali přezíravě. Právě proto sovětský vojenský atašé v Hanoji generálmajor Ivanov majorovi nařídil, aby se osobně ujal velení. Vietnamci nejevili příliš velkou ochotu ujmout se odpovědnosti za tento první bojový test a zjevně byli toho názoru, že pokud sovětské střely nedokážou zničit ani jediného Yankeeho, Hanoj se obrátí na Číňany. Svou hru hráli na obě strany, a tak zůstalo na Ilinychovi, aby dohlédl na to, že dnes se *něco* sestřelí.

Azimut se znovu změnil.

Yankeeové se už minutu pohybovali směremod stanoviště. Včetně času potřebného k obratu měli být zpět v dostřelu raket přibližně za tři minuty. To stačilo, aby se střely uvedly do bojové pohotovosti a systém provedl automatickou kontrolu. Venku, hned za velitelským vozem a radarem Fan Song, stály tři vleký ESP-90, z nichž každý skrýval uvnitř tři dieselelektrické generátory s napětím 220 V. Baterie za běžných okolností cestovala jen se dvěma, jak si ale major velmi dobře uvědomoval, jeho baterie se běžným okolnostem vymykala. Jednalo se o demonstraci sovětské vojenské moci a o oblast bojového testu zbraňového systému. Sestřelovat pomalé a nemotorné

špionážní letouny byla jedna věc. Srazit z oblohy stíhačku, pokud šlo právě o tento případ, bylo něco naprosto odlišného.

Čtyřicet kilometrů.

Každý z úseků, který za sebou zanechal kroužící nepřítel, trval kolem devadesáti vteřin a měřil zhruba šestnáct kilometrů. Musel to být stíhací letoun, protože nic jiného nelétalo tak rychle. Naposledy začali Američané točit pětáctýřicet až padesát kilometrů od nich, ale teď... Pokud by pokračovali až na svou obvyklou vzdálenost, přiblíží se na méně než pětadvacet kilometrů od jeho pozice, což představovalo téměř perfektní situaci pro standardní sovětskou salvu tří raket.

Ljogkij udar. Snadná trefa.

Naváděcí konzole byla tím nejsložitějším zařízením v celém voze, major se však zúčastnil už počátečního raketového programu a s její obsluhou byl důvěrně obeznámen. Rychlý pohled na panel elektroniky a elektrické energie ho naplnil uspokojením, že vše funguje, jak má. Pod zmíněným panelem se nacházely dva obdélníkové displeje, které zobrazovaly zaměřovací informace ze stanoviště výškoměru, dálkoměru a azimutu. Pod nimi byly okrouhlé ovládací hlavice umožňující přenos řídicích signálů, jež v případě potřeby upravily let Faku.

Modrá světla pohotovostních kontrolků jasně zářila a oznamovala, že tři střely jsou připraveny k palbě. Jakmile dojde k odpalu první z nich, systém se okamžitě přepne na další z šestice, která byla k dispozici. Major prohodil pár slov do polního telefonu, pak zavěsil. Další z baterií protiletectvých střel řídil osobně velitel pluku plukovník Ljubineckij.

První salvu měl vypálit Ilinych, sousední 64. baterie pak o dvacet vteřin později pošle nahoru další tři rakety. Závěrečné trio bude následně odpáleno opět odsud. Devět střel proti jedinému cíli bylo až přespříliš, pravdou však zůstávalo, že nikdo si nebyl jistý, jaký výkon tento systém vlastně podá.

Major s kapitánem sledovali dvojici obrazovek. Ilinych vzhledl a zaznamenal, že kontakt se na přehledové obrazovce stále pohyboval směrem dolů. Když major začal odpočítávat, prst naváděcího důstojníka se posunul nalevo od tří černých tlačítek, umístěných nedaleko modrých pohotovostních kontrol.

„Tri, dva, odin... Streljat!“

Pal!

Střela Fasel dosahovala obrovských rozměrů. Tento konkrétní exemplář, šedý a nedaleko hlavice doplněný červeným pruhem, nebyl v zemi dost dlouho na to, aby dostal náležitou kamufláž. Zatažená obloha byla neproniknutelná, těžká a prosycená vlhkostí, raketa však vůči těmto skutečnostem projevovala naprostou lhostejnost. Když dohořel její vzletový motor, s kapalnou pohonnou látkou TG-02 se smísila kyselina dusičná, která sloužila jako oxidant, a následný zážeh poskytl SA-2 dalších šedesát vteřin hoření.

Tolik času ani nepotřebovala.

Letovou dráhu automaticky opravovaly dva impulsy povelového navádění, podle nichž raketa stoupala, klesala a zatáčela vlevo či vpravo. Raketa Fasel byla navržena k sestřelování vysoko létajících amerických strategických bombardérů a obvykle používala *trjoch toček* – tříbodovou sovětskou adaptaci systému CLOS čili navádění po záměrné přímce (Command to Line-of-Sight). Tento způsob udržoval střelu v orientaci mezi cílem a naváděcím radarem a fungoval jen proti nemanévrujícím cílům. Aktualizace naváděcích údajů se projevovaly každé čtyři vteřiny a v očích případného pozorovatele by se střela pohybovala po řadě krátkých přímek, přičemž vždy mířila před svůj cíl.

TÍM BYLA TENTOKRÁT stíhačka, či spíše roj čtyř letounů Phantom amerického letectva ze 45. taktické stíhací letky (Tactical Figh-

ter Squadron, TFS), které odstartovaly z thajského Ubonu. F-4C byly převeleny do jihovýchodní Asie v dubnu roku 1965, aby chránily bitevníky před nepřátelskými stíhači. Tento typ bojové akce se nazýval MiGCAP (Combat Air Patrol, CAP; letecká bojová hlídka) a Phantomy dnes letěly s volacím znakem „Leopard“. Jedna skupina F-105 bombardovala sklad munice v oblasti Điện Biên Phủ, zatímco další útočila na muniční továrnu Kang Či nedaleko Hanoje. Bojovou hlídku vedl velitel 45. letky podplukovník Bill Alden, který své Phantomy umístil přímo doprostřed mezi oba zmíněné cíle. Aby zůstal vně Washingtonem vyhlášeného padesátikilometrového pásma kolem Hanoje, nejvýchodnější bod svého okruhu určil padesát pět kilometrů od města.

Aniž by on sám nebo kterýkoli jiný Američan na taktické úrovni tušili, pouhých patnáct kilometrů na východ od roje Leopardů zaujaly pozice tři baterie 236. pluku PLŘS (protileteckých řízených střel) severovietnamské armády. Čtyři americké stíhačky a osm mužů, kteří v nich seděli, se nacházeli přímo v srdci jejich prostoru účinné působnosti (*envelope*), a to bez sebemenšího povědomí o dané hrozbě a bez jakýchkoli výstražných systémů s výjimkou vlastních očních bulv – které jim s přihlédnutím k počasí panujícímu toho dne nebyly moc platné.

Alden vznesl požadavek, aby F-105 pohybující se na západ od něj opustily oblast cíle a on tak mohl odvést svůj roj zpět na základnu. Docházelo jim palivo a počasí bylo špatné. Pod nimi ležela oblačnost, nad hlavou se jim táhla zdánlivě řidší pokrývka řasovitých cirů. Když se pak ozval vedoucí roje bitevníků, Leopardi se okamžitě obrátili na jihozápad směrem k laoské hranici a trase jejich tankovacích letadel. Phantomy také začaly stoupat, aby ušetřily palivo, a zatímco se blížily k pokrývce chomáčkovitých mraků, tři Aldenova čísla zaujala pozice v sevřenější formaci.

Kapitán Ross Fobair usazený na zadní sedačce Leoparda Dvě si povzdechl a potlačil zívnutí. Tento tmavovlasý devětadvacetiletý mladý muž byl mírné povahy a dobráckého založení. Jeho přátelé i rodina ho považovali za hloubavého jedince, třebaže takové označení by jemu samotnému vyvolalo úsměv na tváři. Otce ztratil ještě v dětství a spolu se sestrou Betty ho vychovali na farmě v Jižní Kalifornii, nedaleko Rodmanových hor u města Barstow. Rád pobýval na čerstvém vzduchu, a proto vyrážel na výlety a lovil se svým psem nebo prozkoumával poušť. To jej naučilo soběstačnosti a vytrvalosti a vyvolalo v něm chuť po dobrodružství.

Ross vstoupil do amerického letectva po absolvování střední školy a svou kariéru zahájil jako specialista pro vedení elektronického boje (Electronic Warfare Officer), jinak také EWO, létající na RB-47 Stratojet. Chtěl se ale stát pilotem, a tak se po dlouhé a obtížné cestě dopracoval až ke stíhacím letcům a prožíval vzrušení ze svého prvního bojového turnusu. Dva z jeho kamarádů z letky, Ken Holcombe a Tom Roberts, sestřelili před pouhými čtrnácti dny dvojici MiGů 17. Ross doufal, že i jemu se podaří dostat vlastní mig. Avšak vzhledem ke skutečnosti, že Leopardům docházelo palivo a mířili zpět do Ubonu, předpokládal, že si bude muset počkat až na další výlet zpět do jihovýchodní Asie.

Mezitím, co se velký Phantom s kolébáním obracel a začal klouzat směrem k vedoucímu roje, Ross položil levačku zlehka na plynovou pákua pravou ruku si opatrně opřel o nohu blízko kniplu mezi koleny. Prsty měl pokrčené a připravené, řízení se ale ve skutečnosti vůbec nedotkl. Jeho dnešním úkolem bylo dokončit seznámení s prostorem nově příchozího muže na přední sedačce, protože Richard „Pops“ („Taťka“) Keirn byl sice sám pilotem, ale poprvé sloužil už ve 2. světové válce. Pops létal s bombardéry a během své čtrnácté mise byl sestřelen, takže smůlu už v životě jednou zažil.

LOVCI A ZABIJÁCI

„Leopard Dvě... držte formaci.“ Přílbami jim zazněl ozvěnou stručný a krátký rozkaz Billa Aldena a Ross sebou škubl. Byl perfekcionista. Za běžných okolností by ho výtka učiněná za letu, týkající se jedné ze základních dovedností, uvrhla do rozpaků, v dané chvíli na tom však nezáleželo. Zaprvé, s letadlem neletěl on a zadruhé, měl před sebou cestu domů. Právě dnes, hned jak přistanou. Brašny měl už sbalené a dnes večer bude na palubě Volného ptáka (*Freedom Bird*), leteckého transportu, který ho vezme zpět na Havaj. Odtud poletí dál do Kalifornie a ke své rodině – k sestře Betty, malému synovci Bruceovi a především ke své ženě Anne. Pouhé dva týdny předtím, než Rosse povolali, přišli o dítě. Chlapečka, kterému dali jméno David, a Ross měl o Anne strach. Nebyly to veselé časy, ale Annin otec byl důstojníkem USAF a ona věděla, jak to v letectvu chodí. I tak ale potřeboval jet domů.

AMERICKÉ STÍHAČKY vletly do oblačnosti a sevřely formaci.

Právě v tom okamžiku – ve chvíli, kdy Phantomy vybíraly svou zatáčku – vyrazila z mraků první střela Fasel. To přepnulo její navádění na *polovinnoje sprjamljenije*, algoritmus částečné korekce, který aktualizoval naváděcí data mnohem rychleji než předchozí nastavení a bojovou hlavicí odpálil proti první pevné překážce, na níž střela narazila. Leopard Dvě se díky jižnímu kurzu amerického roje naneštěstí ocitl na opačném konci formace, který se nacházel nejbližší předlétaující raketě. Guideline urazila vzdálenost dvaceti pěti kilometrů za přibližně osm vteřin a zrychlila teď na více než osm set metrů za sekundu.

Přestože americké taktické letectvo bylo tím nejlepším na světě, hrozba představovaná střelami země-vzduch byla stále nová a nepřilíš známá. Nebyla proti nim rozvinuta žádná protitaktika, neexisto-

val žádný výcvik a americké stíhačky z roku 1965 nenesly na palubě žádné systémy pro detekci, výstrahu nebo sebeobranu.

Stíhací piloti jednoduše neměli ani potuchy, že je někdo zaměřil. Když letěli nad pokrývkou mraků, spatřit odpal střely bylo nemožné. Když pak prolétali oblačností blízko u sebe, neměli šanci se čemukoli vyhnout, ani kdyby si toho všimli. Keirn s Fobairem byli na levém křídle Leoparda Jedna, a tak se oba piloti dívali vpravo, na svého velitele roje. Raketu, která vyrazila z mraků jeden a půl kilometru pod jejich rojem, ani jeden z nich nezaregistroval. Dokonce i v případě, že by se tak stalo, urazila SA-2 zbývající vzdálenost za méně než dvě vteřiny a na jakoukoli reakci bylo stejně pozdě.

Řízená střela byla teď příliš blízko na to, aby provedla korekci svého letu, a tak jednoduše zamířila přímo k radarovému odrazu a její roznětka Šmeľ 5E11 obdržela příkaz k aktivaci. Poté, co raketa o velikosti telegrafního sloupu dolétla pod nejbližší Phantom, který byl zároveň poněkud před ní, na Leopard Dvě dopadly neviditelné radarové impulsy vycházející z její špice, odrazilily se od kovového těla stíhačky a okamžitě zamířily zpět k roznětce. Dvoustakilová bojová hlavice, která se s ohledem na svůj účinný dosah pětadesáti metrů nacházela ve více než příznivé vzdálenosti, bezprostředně nato explodovala.

Na stíhací letadlo bylo devět tisíc kousků vybuchujícího kovu, jejichž účelem bylo ničení mnohem větších bombardérů, víc než dost. Při jejich rychlosti 2 500 metrů za vteřinu a s rozptylovým schématem podobným vějíři se střepiny zaryly do břicha, ocasu a levého křídla Phantomu. Prorazily zadní kokpit, rozsekaly hydrauliku tryskáče i jeho levý motor a okamžitě způsobily požár pravého motoru. Smrtelně raněná stíhačka se převrátila na záda a nekontrolovaně přešla do vývrtky. Tři zbývající Phantomy, rozechvělé tímto otřesem a děravé

jako řešeto od střepin z dalších řízených střel, zamířily na jihozápad a přes hranici se jim podařilo dobelhat zpět domů.

Za hořícím Leopardem Dvě se táhla stopa černého kouře. Ve vývrtce prolétl dolů skrz mraky a zmizel. Z devíti pokusů o odpal SA-2 se od země odlepilo jen sedm raket a pouze první z nich zasáhla cíl. To však Sovětům nebránilo, aby si onoho pochmurného červencového odpoledne roku 1965 nenárokovali pět zničených amerických proudových letounů. Koneckonců, jednalo se o dobrý prostředek propagandy i o potvrzení, že jejich program střel země-vzduch je proti americkým stíhačkám účinný. Vietnamci se pak nechali přesvědčit, že takový systém protivzdušné obrany je tím jediným způsobem, jak bojovou činností ochránit těch několik málo aktiv, kterými disponovali na sever od sedmnácté rovnoběžky. V Hanoji se navzdory naléhání Číňanů rozhodli nasadit sovětské systémy protiletectvých řízených střel – a požadovali další.

Co se týče Leoparda Dvě, Pops Keirn se katapultoval, byl ihned zajat a následujících sedm a půl roku strávil jako válečný zajatec. Ross Fobair takové štěstí neměl. Na výzvy pilota z přední sedačky vůbec nereagoval a ven z letadla se nevystřelil.*

Kromě šoku Washingtonu a jeho nevěřících reakcí vedly události, k nimž došlo 24. července 1965 na Rudé řece, ke dvěma bezprostředním důsledkům. Na prvním místě tato tragédie vedla z dlouhodobého hlediska k revoluci v bojovém létání. Systémy radarem naváděných střel se nyní staly legitimní hrozbou taktickému létání, které bylo na oplátku tím typem činnosti, jíž bylo zapotřebí v rychle se rozšiřujícím válečném konfliktu v jihovýchodní Asii. Bylo třeba něco udělat, a to hned. Krátce nato se začaly šířit zvěsti o vytvoření zvláštní

* Ostatky svého strýce nakonec identifikoval až jeho synovec Bruce Giffin, který v roce 1997 odcestoval do Vietnamu. V roce 2001 se podplukovník Ross Fobair konečně vydal na cestu domů a byl uložen k odpočinku v kalifornské Goletě.

skupiny skvěle vycvičených a speciálně vybavených letců, kteří budou s řízenými střelami bojovat – pokud se Pentagonu podaří najít muže dost šílené na to, aby uvedenou práci dělali.

Druhá odpověď na ztrátu Leoparda Dvě na sebe nedala dlouho čekat. Dostavila se opravdu za velmi krátkou dobu.

Odplata byla na cestě.

ČÁST PRVNÍ

BOJ KONČÍ BÍLÝM NÁHROBKEM,
JEJŽ JMÉNO ZESNULÉHO ZDOBÍ
A EPITAF CHMURNÝ: ZDE LEŽÍ HLUPÁK TEN,
CO POTÝKAL SE S VÝCHODEM.

RUDYARD KIPLING

KAPITOLA PRVNÍ

VYSOKÁ VODA

D LOUHÝ BÍLÝ JAZYK.

To bylo ono. Pilot si postrčil štít přilby nahoru, přivřel oči a zavrtěl hlavou. No... alespoň to tak vypadá, pomyslel si, a nakláněl se dopředu, aby se podíval přes okrajovou lištu překrytu kabiny. Na vodě se třpytil sluneční svit, a když se převalila přes zelený sráz, její okraje se rozpíjely a padala na skaliska několik set metrů pod ním. Úžasné. Pilot zariskoval další dlouhý pohled a spatřil jezírko zbarvené v odstínu mědi, zahalené do vznášejícího se šedavého oparu.

„Není to krása?“

Poplašeně sebou trhl. Tohle nebyl běžný typ rádiového hlášení, které jste zaslechli během bojového letu. Zvláště ne během letu, jako byl tenhle. Kapitán Vic Vizcarra, letící dnes jako Rambler Dvě, sledoval velkolepou scenérii, která mu pomalu mizela z očí, zatímco čtveřice stíhaček F-105 se s burácením přehnala kolem a nad severním Laosem zrychlila na 890 kilometrů za hodinu. Nadbytečné klábosení na cestě do Vietnamu nebylo nikdy dobré, a tak jen dvakrát zacvakal

mikrofonem. Vic si byl jistý, že až později přistanou, vedoucí roje major Art Mearns k tomu bude mít co říct.

Republic F-105 Thunderchief byl silný, velký a konstruovaný tak, aby dokázal létat rychle a nebezpečně nízko. Dostal přezdívku „Thud“ a původně ho postavili, aby shazoval taktické jaderné bomby na Sovětský svaz, třebaže se teď z nezbytí používal v jiné válce ke zcela odlišným účelům.* Vic kroutil rameny pod popruhy sedačky a zíral ven na nezkracenou vrchovinu pohraničních provincií. Jako vždy na něj zapůsobila jejich divoká krása. *Doufám, že tady nikdy nespadnu.* Pilot zavrtěl hlavou.

Podivuhodně zeleným listovým vykukovaly ven jako vykotlané zuby zvětřalé šedavé skalní útvary. V dále po pravé straně ležel Tonkinský záliv, rozložený na chvějící se odstíny indigové modři. Nalevo od stíhaček, zhruba sto kilometrů na sever mezi Vietnamem a Laossem, viděl burskému oříšku podobné údolí Địch Biên Phủ. Tam došla svého konce francouzská koloniální říše a před třemi dny tam během jiné bombardovací mise málem skončil i sám Vic. *Další místo, které už nechci nikdy vidět.* Pochmurně se pousmál. Dnešek byl ale jiný. Tohle byla odplata. Do Severního Vietnamu mířilo z Thajska čtyřicet osm F-105, aby z povrchu země vymazaly odpalovací rampy raket země-vzduch, které před třemi dny zabily Rosse Fobaira.** Rambler byl jedním ze šesti rojů z letecké základny Takhli s volacími znaky klasických automobilů, zatímco šest rojů po čtyřech Thudech z Khoratu neslo jména stromů.

Mezitím, co vzdálené údolí ubíhalo pod křídlem jeho letadla do dálky, čtveřice stíhaček zamířila na severovýchod a začala pozvolna klesat. Vicovy oči bez přestání zjišťovaly vzdálenost, rych-

* Doslova „Buch“, kvůli charakteristickému zvuku, který letoun vydával při přistání (pozn. překladatele).

** Nad cíl se dostalo čtyřicet šest letounů. Dva Thudy z Khoratu svou misi přerušily.

lost a přejížděly po ostatních tryskáčích kolem. Jeho levačka zlehka posunula plyn dopředu a zpátky a motoru přidala a znovu ubrala tah, zatímco pravačka jemně cukala kniplem.

Kabina Thudu byla dobře navržená, poměrně prostorná a soustředěná kolem centrálního panelu ve tvaru T. Vic každých pár vteřin pohlédl zpět do kokpitu a pečlivě prověřil jeden z ukazatelů nebo spínačů. S velkým ukazatelem umělého horizontu nebo indikátorem horizontální situace (Horizontal Situation Indicator, HSI) na středovém panelu hned před řídicí pákou se nijak neobtěžoval. Nezabýval se ani bočními panely u kolenou, protože jejich větší část zabírala vysílačka VKV, kontrolní panely navigace, osvětlení a nejrůznější další systémy, které nastavil ještě na zemi. Pozornosti se naopak dočkalo sklo sdružovače (*combining glass*), průhledný obdélník umístěný přímo nad clonou přístrojové desky, a Vic zřetelně viděl jeho jasně oranžový terč složený z několika kružnic, jak plane v záři odpoledního slunce. Za běžných okolností by ho používal k zaměřování a bylo možné ho nastavit i tak, aby zobrazovalo letovou rychlost, výšku a zbraně potřebné pro daný útok. Ne že by na tom dnes nějak záleželo, protože svůj náklad budou odhazovat na povel vedoucího roje. *Pomsta*. Jeho tmavé oči při pomýšlení na Leoparda Dvě krátce zahořely.

Když prolétl hladinou 3 000 metrů, Vic se rozhlédl po okolním Laosu. Planinu džbánů už nechali daleko za sebou. Přesně napravo od přídě jeho letadla ležel Bartolomějský průsmyk (Đèo Barthélemy), úzký průchod vedoucí pohraničními horami. V údolí se strmými úbočími, táhnoucím se podél jejich úpatí, zachytil kovový lesk řeky Ma (Sông Mã) a zamračil se. Dolů budou muset sklesat rychleji, protože podle plánu průniku měli přelétnout nad Severní Vietnam rychlostí 890 kilometrů za hodinu ve výšce třiceti metrů. Schované v rozeklaném terénu se Thudy měly stát neviditelnými pro jakékoli pátrající radary a při uvedené rychlosti urazí sto kilometrů k bodu dalšího

obratu za osm minut. Snad budou také až příliš rychlé na to, aby je objevilo severovietnamské letectvo, které by mohlo podniknout protiútok se svými stíhačkami typu MiG.

„Hodte tam zelenou.“

Major Mearns zněl napjatě. Při průletu 1 500 metry se sestup stal strmějším. Před nimi se tyčily hory a Vic trhl pákou plynu lehce zpět. Očima přejížděl voliče zbraní v levém dolním rohu centrálního panelu a věděl, že za několik málo minut už na jejich další kontrolu nebude čas. Knoflík VOLBA ZBR byl nastavený na KONV BOMB, což znamenalo žádné jaderné bomby, a REŽIM ukazoval manuální shoz. Byl to vlastně jediný způsob, jak použít čtyři rozměrné „kanystry“ BLU-27 – dva pod křídly a další dva na závěsnících pro skupinový adaptér (Multiple Ejector Rack, MER), umístěných pod břichem letounu. Při dalším pohledu vlevo zachytil, že Rambler Jedna mává křídly. Znovu se rychle podíval dovnitř, přimhouřil oči a přelétl menší ukazatele stavu motoru a paliva v pravém dolním rohu centrálního panelu.

Tachometr, tlak oleje i všechny tři systémy hydrauliky byly „zelené“, což znamenalo, že ukazovaly přesně to, co měly. Vic postrčil knipl lehce doleva, přidal pozvolna plyn a hladce doklouzal blíž k ostatním. Všechny čtyři stíhačky teď od sebe dělila vzdálenost několika desítek metrů, zatímco země se zvedala vzhůru, aby je přivítala. Ve výšce zhruba tří set metrů zvolnil Rambler Jedna svůj úhel klesání a pak se opatrně spustil ještě níž. Vic znovu polkl a opřel se rameny do popruhů sedačky. Právě tohle Thudy dělaly – létaly nízko a rychle. Přesnost jejich systému byla ale sporná a pro F-105 se měla stát trvalým problémem. Do války vstoupily s průměrnou kruhovou odchylkou přesahující 300 metrů, protože preciznost nebyla při jejich původně předpokládaných misích – shozu kombinace jaderných

zbraní o síle dvou megatun – nijak důležitá.* Nebyly konstruované k soustředěným útokům ve formaci proti předem varovanému nepříteli, který byl ve stavu pohotovosti, a *tento konkrétní* cíl se dokonce objevil na stránkách *New York Times*!

Přímo před nimi, těsně vlevo od místa, kde se řeka Ma stáčela zpět na jih, se severním směrem až do Vietnamu klikatila celá řada údolí. Mearns změnil kurz, a než by se vydal přímo středem údolí, raději se pustil podél západních úbočí. Vic si pomyslel, že to sice nebude taková legrace, ale pro čísla to bylo mnohem snazší. Navíc mohli všichni zůstat skrytí o trochu déle. Vic zůstal na kraji pravé strany formace trochu pozadu a letěl za vedoucím roje tak, aby koutkem oka mohl sledovat okolní kopce. Posledních patnáct kilometrů, které urazili přes průsmyky, Vic pociťoval dobře známý dokonalý požitek z létání. Tryskáč, který zbožňoval, se chvěl v jeho ruce, knípl a plynová páka se pohybovaly současně s jeho očima a prováděly bezpočet nepřetržitých drobných úprav a korekcí. Kolem ubíhal rozmazaný terén, jeho mysl z něj však pořizovala momentky: chatrč usazená na terasovitém svahu; podivné rudohnědé kopce, jejichž úpatí bylo holé, ale s porostem stromů na temeni – přesně naopak od veškerého okolního světa.

Nefritově zbarvené, sluncem ozářené dno okouzujícího údolí ubíhalo do dálky v jižním a západním směru, přímo před nimi – tam, kam mířili oni – však vypadalo mnohem ponuřeji. Možná za to mohly hory nebo rokle plné stínů, ale Vic měl pocit, že letí ze světla vstříc temnotě. Na minutku se teď věnoval výlučně svému tryskáči: prolétal se vyvýšeným terénem a prudce přitáhl, když se Rambler Jedna stočil do strany. Pak sklopil nos a znovu se vrátil do horizontu. Na druhé straně úzkých roklí zachytil očima poskakující stíny Ramblerů Tři

* Průměrná kruhová odchylka (Circular Error Average, CEA) je v podstatě vzdáleností, o kterou bomba „mine“ při dopadu svůj cíl.

a Čtyři. Kolem se míhaly drobné vesničky sestávající z polorozpadlých dřevěných chatrčí, které tvořily shluky na malých mýtinách. Úzké stopy kouře z jejich ohnišť dostávaly na pozadí zelených stromů výrazně šedou barvu.

Stíhačky se najednou přehoupaly přes hřeben a Vic zamrkal.

Před nimi se rozprostíralo široké a ploché údolí, které se táhlo ze západu na východ tak daleko, jak jen dohlédl. Rambler Jedna se prudce spustil do poslední trychtýřovité soutěsky, Vic ho následoval. Knípl vrazil dopředu a zabručel, když mu do tváře vlétl prach z kokpitu. Postrčil páku plynu, stíhačku zlehka naklonil doprava a nepatrně se vzdálil. Když terén přešel do roviny, Thudy ve výšce třiceti metrů vyrovnaly a pohybovaly se teď tak nízko, že na zemi mohl jasně spatřit všechny detaily: dřevěná cedule, muž na kole, zemědělské usedlosti.

Stíhačka vystřelila do otevřeného prostoru. Vic se cítil odkrytý a nechráněný, jeho kůže pulzovala adrenalinem, gumová kyslíková maska začala být pod bradou kluzká. Svůj Thud držel ve přímém kurzu. Sundal ruku z páky plynu a spustil tmavý štít své přilby dolů – právě ve chvíli, kdy se do sluncem zalitého údolí Sơn La v Severním Vietnamu vynořily ze soutěsky i ostatní stíhačky.

Pod křídly se mu mihla pěnící Černá řeka (*Sông Đà*) s hladinou vzednutou deštěm. Smaragdové a světle hnědé dno údolí ustupovalo směrem ke strakatým temně zeleným horám, které vyrůstaly přímo před ním. Pod báječnou šmolkově modrou oblohou to byl naprosto úchvatný pohled. Pak v jeho přilbě nahlás zapraskaly jakési hlasy.

„Vydrž, Dvojko!“ Přilbou mu praskavě zazněl čísi hlas a Vic sebou škubl.

„... kou... mám v kokpitu... kouř.“

„Vydrž... zkus se dostat přes ten další hřbet!“

Roj Rambler se doteď proplétal mezi kopci, a proto neslyšeli, co se děje v přední části úderné skupiny. Nyní, když už byli nad rovinami,

k nim náhle dolétla veškerá rádiová komunikace ostatních. Někdo byl zasažen. Vic polkl. Kdo byl teď před nimi? Jeho pohled zalétl k hodinám. Vzhledem k času se s největší pravděpodobností jednalo o jeden z rojů z Khoratu. Polkl znovu. Nebo to byl roj Healy, první stíhačky z Takhli, které se měly objevit v oblasti cíle.

„PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í.“

Kvílení nouzového majáku, z něhož mrazilo, způsobilo, že sebou trhl. Majáky se aktivovaly automaticky, když se pilot katapultoval. To znamenalo, že někdo je dole. Vic jediným rychlým pohybem postrčil štít přílby nahoru, otřel si čelo, o jeden dílek zeslabil hlasitost vysílačky a spustil ruku zpět na páku plynu.

„... v řece! Nad řekou... jsem viděl padák.“

„Zvonky zvoní.“

Tohle hlášení přišlo od nahoře kroužícího letounu RB-66 a znamenalo, že radary Fan Song jsou aktivní.

„PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í.“

Prvních dvanáct tryskáčů z Takhli pocházelo od „Pikových es“ (*Ace of Spades*), 563. TFS, a žádného z jejich pilotů příliš dobře neznal.* Pomyslel si, že možná to byl jeden z těch z Khoratu. Možná. *Věděl to.* Bouchl pěstí do kolena a v útrokách mu začal vařit vztek.

Co, sakra, Washington věděl o ničení PLŘS ve Vietnamu? Někdo si určitě musel myslet, že ví, jak na to. Byl to hloupý plán, ale žádný z nich s tím nemohl nic dělat.

Takhli vyslalo proti Stanovišti 7, údajně jednomu z kompletů střel země-vzduch, které před třemi dny sestřelily F-4C z Ubonu s označením Leopard Dvě, dvacet čtyři Thudů. Ze severního směru podél Rudé řeky přilétaly roje Healy, Austin, Hudson, Valiant, Rambler

* 563. letka byla převelena do Takhli v dubnu 1965 z McConnellovy letecké základny v Kansasu.

a Corvette. Každý ze čtyřčlenných rojů stíhačů měl odpalovací stanoviště nebo jeho podpůrná zařízení „ohodit“ směsicí kazetových bomb a napalmu. Roje z Khoratu s volacími znaky Pepřovník, Vrba, Sekvoj, Cedr, Hikory a Dřín se měly přiblížit z jihu, aby současně probíhajícím úderem napadly Stanoviště 6.*

„Sekvoj a Cedr... Healy Jedna je na západ od řeky na šesti. Hlí-dám.“

„Rozumím... Sekvoj dorazí za dvě minuty.“

„Trojitě A... Yên Bái... z obou stran řeky.“

Trojité A, palba protiletadlového dělostřelectva (Anti-Aircraft Artillery, AAA), a zdá se, že dost vydatná. Vic si byl jako všichni ostatní stíhací piloti velmi dobře vědom toho, že rychlopalné kanóny a kulomety představují smrtící hrozbu. Naslouchal a snažil se vytvořit si v duchu obraz situace. Healy Jedna kroužil západně od Černé řeky ve výšce 600 metrů. Jediným důvodem mohlo být, že hledá své číslo. Proto tím, kdo šel dolů, musel být Healy Dvě. Tím se sice vedoucí roje dostal z cesty přilétajících formací, zároveň se však ocitl přímo v srdci bojové zóny protiletadlové palby i všech vyčkávajících střel země-vzduch. Zlehka pokývl, odhadl čas a usoudil, že protiletadlovou palbu nad Yên Bái musel ohlásit Hudson. Nad oběma cíli teď byly další dva roje a za Hudsonem následoval Valiant. Potom bude na řadě Rambler...

Vic upíral pohled přímo před sebe na krasový terén a rozeklané kopce, jejichž temena byla porostlá stromy. Thudy se pohybovaly těsně kolem jižního okraje pohoří Hoàng Liên Sơn, což jim mělo poskytnout ochranu před slídícími radary. Ostatní tryskáče se postupně přibližovaly, zatímco údolí se zužovalo, a po obou stranách se začaly

* Sekvoj Dvě byl kapitán Chuck Horner, který později velel všem koaličním leteckým jednotkám během války v Zálivu v roce 1991.

strmě zvedat svahy kopců. *Co dostalo Healyho Dvě?* uvažoval Vic. *Protiletadlová palba nebo raketa země-vzduch?* Hlášení o „zvoncích“, které přišlo od kroužícího letounu RB-66 využívaného k radioelektronickému boji (REB), znamenalo, že nepřátelské radary jsou aktivní. Nezaslechl ale, že by někdo ohlásil protiletadlové střely.

„Dvojka šla k zemi! Přímo na jih od cíle!“

Která Dvojka?

Vicovi vyschlo v ústech. Musel to být jeden z těch z Khoratu. Zhluboka se nadechl. Každý, koho doteď sestřelili, byl Dvojka – stejně jako on. Do prdele. A vysílačky byly taky na nic. Takový problém nastával, když jste šestačtyřicet tryskáčů donutili používat stejnou frekvenci. Zmatek. Povzdechl si a soustředil se na řízení.

„Zvonky jsou zticha.“

„Odhoz... odhoz...“

„... hoří... padák z Dvojky jsem neviděl.“

Z které Dvojky, sakra!

„Valiant Dvě je teď Valiant Pět.“

Čtveřice Thudů vystřelila z tmavého údolí a zčista jasna se objevila ve sluneční záři, jejíž náhlý svit letouny lehce rozkolébal. Piloti se jí instinktivně uhnuli z cesty a Vicovy oči zalétly jako šipky zpět dovnitř kokpitu. Yën Bái, poslední místo obratu před cílem, leželo dvě minuty před ním. Rambler Jedna sice zůstával nepatrně severněji, terén tu byl ale rovnější, a to znamenalo, že stíhačky se budou moci držet delší dobu více u země. Zároveň to mezi ně a údolí Rudé řeky, kde se měla nacházet všechna stanoviště PLŘS, stavělo další linii nízkých, zvlněných kopců.

„PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í.“

Další maják! Vic zavrtěl hlavou a donutil se k normálnímu dýchání. Bylo 14:05... pět minut po druhé hodině odpoledne, a on se pokoušel vybavit si schéma přiletů a odletů v oblasti cíle. Healy

a Austin by už měli být mimo severní cíl, nebyl si ale jistý, co dělají ti z Khoratu na jihu. Valiant, letící třicet kilometrů před Ramblerem, se měl nacházet nedaleko Rudé řeky a točit k jihu, Hudson bude asi právě nad cílem.

„Valiant... držte se dole. Trojitě A... nad Yèn Bái...“

„Sekvoje, ostře doleva!“

„Trojitě A... éh, nad Yèn Bái...“

„PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í.“

Takže Valiant byl nad řekou a mířil na jih. Vic zariskoval poslední pohled na spínače svých zbraní. Tři zelená světla svítila – jedno za pylon pod břichem, který nesl pár napalmových nádrží, a po jednom za každý z křídelních závěsníků. Všechno bylo pod proudem a správně nastavené k odhozu. Zbývalo mu už jen stisknout tlačítko odhozu bomb. *Pokud se toho dožiju*, pomyslel si pochmurně. Prohlnali se kolem dalšího menšího hřebene a pak ji koutkem levého oka konečně zaregistroval... Širokou hnědavou řeku klikatící se do dálky směrem na jihovýchod.

„Odhoz!“

„Zvonky jsou zticha.“

„Trojka je Bingo.“

Vic otáčel hlavu sem a tam a sledoval ostatní tři stíhačky i obraz, který se otevíral na jihu. Kopce rychle ustupovaly, údolí Rudé řeky se před ním rozšiřovalo a po pravé straně spatřil v dálce na dvou hodinách kouř. Spoustu kouře. Proti modré obloze se zvedaly vzhůru dobře viditelné hutné černé sloupy. Jejich cíl. Roj Hudson nesl šestnáct „kanystrů“ plných rosolovitého roztoku JP-4 a práškového hliníkového mýdla, nazvaného naftalen-palmitát čili napalm.* Přestože

* JP-4, palivo (*jet propellant*) používané v proudových letounech. Směs kerosinu a benzínu (pozn. překladatele).

nasávala kyslík ze vzduchu, tahle látka spálila úplně všechno. Ještě horší bylo, že přilnula k čemukoli, co zasáhla. Jednalo se ale o zbraň určenou k použití ve volném prostoru, zkonstruovanou ke srovnávání lesů se zemí a zneškodňování měkkých objektů, jako například lidí. Proti okopům nebyla příliš dobrá a výbuchy zakryly na několik následujících minut všechno kolem. Každý, kdo přilétal až po ní, měl tedy celkem smůlu...

Jako třeba Valiant a Rambler.

Znovu pokývl a vrhl rychlý pohled na stav paliva, hodiny a pak mapu na levém kolenu. Jo... přesně tam, kde zhruba třicet kilometrů na jihovýchod od něj ležel soutok Černé a Rudé řeky. Bylo 14:11.

„Hudson Dvě to dostal!“

Vic zasténal. Ne, to už ne. Potom se ozval další hlas, který skoro zařval. „Hudson Dvě... přitáhni!“

„Kile... vypadni! Vystřel se... *vystřel se!*“ To znělo jako Billy Sparks nebo Marty Case, Hudson Čtyři.

Rambler Jedna se zlehka naklonil a klouzal vlevo ke krátké linii kopců. Když ostatní tři letouny opravily svůj kurz, vrátil se zpět dohorizontu. Na vyleštěném stříbřitém potahu se blýskala sluneční záře. *Toho si lehce všimnou... až moc lehce.* Vic zavrtěl hlavou a polkl. Žádný z tryskáčů nedostal kamufláž a na sobě pořád nesly zářivé barvy na blýskavém kovu, používané ve Státech v dobách míru. Když odstartovali, zaznamenal červené a bílé pruhy na ocasních plochách a koncích křídel stíhaček 563. letky. *Pitomost.*

Jeho pozornost náhle upoutal jakýsi záblesk nad hlavou. A vzápětí další.

Vic zvedl oči a uviděl, jak na obloze nad řekou vybuchuje jako popkorn celá šňůra ošklivých černých a šedých klubíček. Byla možná pět kilometrů od přídě jeho letadla, on ale dobře věděl, oč se jedná. Už je předtím viděl. Protiletadlová děla... svinstvo ráže 37 mm z Yën Bái.

„Trojité A. Jedenáct hodin, nahore,“ řekl někdo, ale Vic nedokázal rozeznat, kdo to byl.

„Dvojka šla dolů.“ Hlas zněl rozzlobeně a otřeseně.

„Čtyřko... viděl jsi padák?“ To byl Paul Crow, velitel roje Hudson.

„Negativní.“

Vic sklouzl po posledním úbočí a v sedačce se narovnal. Pravou rukou svíral těžký knipl a současně si pohrával s plynem. Bylo k neuvěření, že Rambler Jedna se tlačí pořád níž a níž. Vic nemohl v takové výšce dělat, nic jiného, než jen letět a zírat na druhý Thud. Stěží patnáct metrů nad stromy... jestli kýchne, rozprskne se po celém Severním Vietnamu. Snažil se ignorovat okolní brebentění, protiletadlovou palbu i své vlastní bušící srdce. Napínal svou pozornost k tomu, co mělo přijít. Pravou část jeho zorného pole vyplnil říční zákrut a objevily se budovy Yěn Báí spolu se silnicemi a několika čluny.

Polkl. Přece se nepoženu nad městem ve výšce patnácti metrů!

„Dělej,“ zamumlal. „Tak dělej!“

„PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í.“

Další dole. Tři Thudy ztracené za méně než patnáct minut...

Rambler Jedna se k němu znenadání naklonil a Vic ihned trhl plynovou pákou zpět a prudce přitáhl. Křídla velké „stopětky“ byla teď kolmo k zemi. Od jejich konců se rozběhly stopy páry, zatímco klouzala přes horizont jeho směrem. Vic okamžitě spustil nos dolů, škulbl zápěstím do strany a zamířil pryč.

„Do prdele... máme tady celou frontu odpalovacích stanovišť!“

Vic zamrkal. Tohle nebyl Art Mearns, ale mohl to být Valiant Jedna, major Phil Coll. Na rozdíl od prvních rojů z Takhli, Valiant, Rambler a Corvette byli všichni „Lovci lebek“ (*Headhunters*) z 80. taktické stíhací letky a on znal jejich hlasy.

„No, tak nedělej další průlet!“

Navzdory sobě samému se tomu pousmál. Byl to jeho kamarád J. C. Atkinson, Valiant Dvě. Naklonil letoun trochu víc k zemi, lehce snížil tah, a aniž by spouštěl oči z prostoru za levým křídlem, stíhačkou v polovině výkrutu trhl. Hned nato viděl, že to provedl správně, a vlastně byl teď o trochu víc vzadu, než měl. Vyrovnal, postrčil páku plynu dopředu a nahlas vydechl. *To je ale pitomý způsobletání...* Větší starosti než střely země-vzduch, protiletická palba nebo cíl mu dělalo to, aby se nesrazil s ostatními Ramblery.

„Zvonky zvoní.“ Vzdálený hlas působil odhmotněným dojmem, téměř mechanicky.

„Sekvoje... vybírejte ve směru dva-dva-nula... stoupejte!“

Rambler Jedna začal mávat křídly, aby všechny dostal do sevřené formace. Vic se zhluboka nadechl, přidal tah a lehce pohnul kniplotem doleva. Vrhł ještě jeden poslední pohled na své palivo a spínače zbraní a suchým jazykem si přejel oschlé rty.

Mearns šel ještě níž.

Vedoucí Thud vyrovnal nad údolím ve výšce šesti metrů a udržoval rychlost 925 kilometrů za hodinu. Vic polkl, slina mu ale uvízla ve vyschlém hrdle. *Tohle je šílenství.* Se zrychlujícím se dechem se přiblížil na vzdálenost čtyř a půl metru od pravého křídla Ramblera Jedna. Nebyla to žádná sevřená klínová formace, ale bylo to dost blízko. Až příliš blízko na jakýkoli boj. Ostatní měli zjevně stejný pocit a Vic spatřil obličej Trojky a Čtyřky, jak přes štíty svých přileb zírají dolů na Mearnse, zatímco stíhačky v horkém vzduchu nepatrně poskakovaly nahoru a dolů. Všichni ostatní se naskládali o trochu výš než jejich velitel, a tak Vic neviděl jen konec křídla, ale celý jeho letoun. Přelétli nad velkým zákrutem Rudé řeky, teď se ale pohybovali přímo nad vodou a sledovali její tok až k cíli.

„Valiant... odhoz... odhoz.“

Vicovu pozornost upoutala vířící nečistota a jeho ústa se mírně pootevřela. Roj Rambler letěl nad rýžovými poličky tak nízko, že spaliny z jejich motorů zvedaly do vzduchu mračna hlíny a prachu. Několikrát zamrkal a pocítil strašlivé nutkání vrhnout rychlý pohled směrem před sebe, toho se ale neodvažoval. Ne ve výšce deseti metrů nad Vietnamem, při rychlosti 1 110 kilometrů za hodinu a ve vzdálenosti osmnácti kilometrů od cíle. Koutkem pravého oka ale zachytil jasně oranžový záblesk útoku, který Valiant vedl svými kazetovými bombami.

„Nahoru, nahoru! Před námi jsou Thudy!“

„Ostre doleva... ostre doleva!“

„Valiant, držte se *dole*!“

Vic to nemusel vidět, aby věděl, co se stalo. Čtyřicet šest stíhaček, které ze dvou opačných směrů současně útočily na dva cíle vzdálené sotva pět kilometrů. Kromě nevhodných zbraní, protiletadlové palby a každého vesnického balíka s AK-47 tam dole se teď všichni museli starat o to, aby se neposráželi.

Hnědává řeka se na zeleném pozadí objevovala a mizela, aby se pod křídly jejich letadel vzápětí vynořila znovu. Kolem se míhaly pravidelné obdélníky rýžových poliček a z ohnišť stoupaly úzké prsty kouře. *Je to blízko*, pomyslel si. *Musíme už být blízko.*

„PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í.“

„Čtyřka je Bingo.“

„... vlevo na deseti hodinách, dole!“

Rudou řeku – širokou, hladkou a bahnitou – bylo teď zřetelně vidět za křídlem Čtyřky. Směrem na východ se kolem ní táhla zelená pole a Vic také spatřil nepřehlédnutelný dlouhý hřeben, který ubíhal na jih a jako prst mířil k moři – a také k Hanoji. Znovu se zhluboka nadechl. Severovietnamské hlavní město leželo pouhých šedesát pět kilometrů daleko.

Podél vody probíhaly šedivé stezky a Vica překvapilo, že na nich vidí lidi. Nedaleko břehů měnila hlína svou barvu na tmavě rudou, která řece dala její jméno. Rambler Jedna náhle poskočil lehce nahoru. Ostatní ho následovali. Nevystoupal ale příliš vysoko, možná jen do patnácti metrů, načež se mírně stočil směrem vlevo. Všichni upravili svůj kurz, a právě když Vic srovnával křídla, Mearns začal odpočítávat.

„Rambleři... pět... čtyři...“

Vic zlehka pohnul pravým palcem, který se vznášel nad červeným tlačítkem v horní části kniplu. Pod ním se znenadání zjevila sytě bleďá modrá voda Černé řeky. Mihli se nad ní a vzápětí opět zmizela.

„PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í.“

„Trojitě A! Yën Bái.“

„... tři... dva...“

Támhle! Červené plechové střechy!

„... jedna...“

Vic zachytil koutkem oka shluk vápnem natřených dvoupatrových budov. Červené plechové střechy... kasárna podpůrného objektu komplexu PLŘS, která byla jejich cílem.

„... odhoz!“

Rychle a jemně stiskl tlačítko pro odhoz a podržel na něm svůj palec. Čtyři BLU-27 odpadly a tryskáč zlehka poskočil, když se zbavil dodatečné zátěže. V mžiknutí oka spatřil, jak se od břich ostatních stíhaček odlepuje dalších dvanáct „kanystrů“.

„Vicu...“

Jakmile zaslechl své jméno, okamžitě se odpoutal směrem vpravo, vrazil plyn dopředu až k zarážce a zarazil si knipl do klína.

„Máš vedení!“

Museli hned zmizet, aby se vyhnuli rojům z Khoratu, které útočily z jihu. S bručením se soustředil na perfektní plochou zatáčku...

Ve výšce deseti metrů, když na vás střílejí, to není vůbec lehké. Pokoušel se nemyslet na to, že holým břichem vletne před ústí děl nebo do dalších Thudů.

„Hikory... odhoz!“

Přišlo mu lepší dívat se vpravo než vlevo, a zatímco se jeho „stopětka“ drala silou přes horizont, zapřel přílbu do opěrky z červené kůže. Za běžných okolností byste v zatačce sklesali dolů, tady ale žádné dolů nebylo... jen hlína a smrt. Na krátký okamžik spatřil jako nějakou momentku celou oblast cíle: vzdouvající se černý dým, úlomky poletující vzduchem a oheň planoucí na zemi.

Když jeho před' zamířila na jih, uviděl, jak se nad druhým stanovištěm raket země-vzduch vznáší obrovský oblak mastného kouře. Roj Rambler se v té chvíli nacházel nad rovinatou oblastí ve tvaru U, možná tři kilometry širokou, která ležela mezi oběma řekami. Protiletadlová palba byla úplně všude. Nepříjemné malé žluté nebo oranžové exploze, z nichž se stávaly ošklivě šedé šmouhy... Byly jich celé stovky.

Zpod masky mu prosakoval pot, který mu stékal dolů po bradě. Další kapka mu zatekla do oka, kde začala štípat. Vysílačka byla na nic. Všichni pořád jen mluvili, a tak si ji v hlavě naladil na úroveň hlukového pozadí. Když se v pravém okraji jeho zorného pole zjevila Černá řeka, Vic postavil tryskáč na zadní, nalehnul na knipl a vyrovnal tak nízko, že v mělké vodě uviděl kameny.* Všiml si také dalších dvou sloupů kouře, řidších a tmavších než cokoli způsobené napalmem. Sevřel zuby. Hudson Dvě a Healy Dvě... Museli to být oni.

* Ostrý náznak obráceného zvratu (*bunting forward*) dostane letoun nejprve do nulového a vzápětí do záporného přetížení. Řídící plochy se dočasně osvobodí od působení kladného přetížení a snáze ovládají. To umožňuje rychlejší manévrování, třebaže pocit „lehkosti v sedačce“ je nepříjemný a trvá déle než jen několik vteřin.

Roj Rambler duněl podél toku Rudé řeky a hnal se do bezpečí kopců na jihozápadě. Na vodě se mihotal sluneční svit, který ve chvíli, kdy přelétli na západní břeh, zmizel. Vic vrhl rychlý pohled vlevo a spatřil ostatní tři Thudy. Dostali se z toho... prozatím. Podél celého horizontu rozkvétaly tmavé skvrnky, zatímco stíhačky z Khoratu zasáhly svůj cíl, aby vzápětí uháněly vstříc vyvýšenému terénu, pryč od protiletadlové palby.

„Rambler Jedna má nalevo vedení.“

Mearns zažehl přídavné spalování a druhý Thud vyrazil zprudka před něj. Vic dvakrát zacvakal mikrofonem, vychýlil páku plynu směrem z kokpitu a posunul ji dopředu. Nad hlavou se objevily nové záblesky... a další za levým křídlem.

„Tak dělej...“ Nakláněl se dopředu a silou vůle tlačil velký tryskáč za hranici 1 110 kilometrů v hodině a směrem k úpatí hor.

„PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í PÍ-Í.“

„Hudson Tři...“

„Zvonky...“

„Bingo.“

„... zvoní.“

A byli tam.

Před očima se mu najednou táhly zelené hory, které vyplňovaly celé jeho zorné pole. Podařilo se jim dostat k jejich předhůří. Vic zaujal pozici víc vzadu a kopíroval Ramblera Jedna, který kličkoval mezi stoupajícími kopci a nechával je jako clonu mezi „stopětkami“ a střelami země-vzduch.

Mearns začal pozvolna stoupat až na 150 metrů a Vic se zhluboka nadechl.

„No to mě...“ Sáhl nahoru a odepnul si masku. Do zpotčeného obličejce mu okamžitě narazil proud studeného vzduchu, který působil naprosto báječně. Ještě čtyři minuty a budou v Laosu. Potom rychle

vystoupají nahoru a zamíří přímo k tankeru. *Zase jsem přežil!* V kůži cítil mravenčení, a když se pokoušel uvolnit svaly, prošla jím vlna úlevy. Byli sice pořád pětapadesát kilometrů v hloubi Severního Vietnamu, mezi nimi a hranicí ale nebyly žádné známé hrozby. Alespoň tedy ty, o kterých by věděli, pomyslel si s úšklebkem a přitáhl páku plynu zpět, aby se nedostal před Rambler Jedna.

Pocit vzrušení začal blednout, když si vzpomněl na ty, kdo se zřítíli. Mrtví... nebo ještě horší. Byli až příliš hluboko na indiánském území, aby je někdo zachránil. A sami. Dolů šel navíc i jeden z Cedrů z Khoratu. Povzdechl si a rukou v rukavici si přejel po čele a zajel i nahoru pod přilbu.

Stálo to za to?

Mearns se naklonil směrem k němu a čtyři Thudy se protáhly okolo západního svahu rozeklaného vrcholu. Když prolétaly kolem a pustily se do kotliny za ním a k laoské hranici, dunění jejich motorů otráasalo stromy a rozechvívalo zem. Na úpatí zmíněného vrcholu, ukryté před okolními zraky, byly roztroušené smutné kovové úlomky – pokroucené, spálené a stěží rozeznatelné. Konec křídla; barevné žíly dokonale spečených drátů. Na polámané noze podvozku drželo zcela nedotčené předřadové kolo patřící americké proudové stíhačce.

U paty stromu spočíval velký kus kovu, ve spodní části rozervaný. Tvarem připomínal ploutev, na výšku měl zhruba sto osmdesát centimetrů a byl zčásti ohořelý. Protože ale neležel na zemi příliš dlouho – možná jen tři nebo čtyři dny – část označení byla ještě viditelná. Byl tu namalovaný modrý štít, nahoře modrý, dole červený, s mečem položeným přes obě pole. Šikmo jím procházel žlutý blesk, který se ztrácel ve spáleném spodku. Kdyby tu byl někdo, kdo by si je mohl prohlédnout, čísla na noze podvozku byla jasně patrná: 63-7599.

To bylo vše, co zůstalo z letounu F-4 Phantom s volacím znakem Leopard Dvě.

KAPITOLA DRUHÁ

STOPAŘ V KRUPOBITÍ

PROČ MLADÍ AMERIČTÍ MUŽI BOJOVALI A ČASTO UMÍRALI v jednom z říčních údolí tak daleko od domova? Krátká odpověď zní, že jim to nařídili a že armáda byla vydaná na milost zvoleným vládním úředníkům. Pentagon nerozhodoval kdy, kde a s kým se má bojovat, a protože neměli žádnou reálnou možnost volby, prostě jen šli. Mnozí z nich – jako například Ross Fobair se svým Leopardem Dvě – se, bohužel, už nikdy nevrátili. Pokud chceme odpovědi, musíme se obrátit k Washingtonu. Proč se vlastně nejvýznamnější stát světa zapletl do událostí v malém a z globálního hlediska bezvýznamném regionu, kterým byla jihovýchodní Asie?

Odpovědět na danou otázku nebo pochopit válku ve Vietnamu, natožpak hrozbu, kterou představovaly střely země-vzduch, není možné bez alespoň dílčího porozumění samotné této zemi, přinejmenším v novodobém kontextu.* Stejně jako většina současných problémů, konflikt ve Vietnamu částečně vycházel z jeho bouřlivé

* K doplňujícím informacím ohledně původu války ve Vietnamu viz *Příloha C*.

minulosti. Rýže, guma a drogy: s jistou střízlivostí lze prohlásit, že poslední velký zápas v dějinách Vietnamu, který sami Vietnamci nazývají Válkou za nezávislost (1954–1975), má své kořeny právě v nich. Francouzské císařství, pokoušející se soupeřit s britskými zájmy v Indii, zde v roce 1858 vylodilo své vojáky, kteří během následujícího roku obsadili Saigon. Po třech dekádách bojů se francouzské koloniální hegemonii podařilo absorbovat tři vietnamské regiony – Kočincínu, Annam a severní provincii Tonkin. K nim byly nakonec přiřčeny i Kambodža a Laos a celé toto území se pod souhrnným názvem Indočína stalo klenotem francouzského impéria.

Oblast byla ceněným zdrojem rýže, uhlí a gumy, největší zisky však plynuly z opia, které generovalo třetinu celkového příjmu ze všech francouzských kolonií. Vietnamskou půdu vlastnili osobně nepřítomní francouzští majitelé a místní aristokracie byla totálně závislá na francouzském patronátu ve smyslu postavení, titulů i bohatství. Jak je v takových systémech častým jevem, nadbytek privilegií a krutost rozdmýchávaly divoký požár povstání. Veškerý vědecký a kulturní přínos plynoucí z francouzského kulturního vlivu byl eliminován špatnou správou, hrabivostí a lhostejností. Pro vietnamské obyvatele se všechno zlo, které sužovalo Indočínu, stalo synonymem kolonialismu a v souvislosti s tím i kapitalismu. To naopak dalo vzniknout komunismem inspirovanému nacionalistickému hnutí odporu a povzbudilo představivost mladého muže jménem Nguyễn Sinh Cung, později známého jako Ho Či Min.

Tento vietnamský vůdce byl do značné míry jako čínský Mao Ce-tung komunistou z nezbytí, který využíval danou ideologii k dosažení vlastních cílů. Ho Či Min nechtěl nic jiného než jen svrchovaný Vietnam, a jak často říkával: „Proč máme předními dveřmi vyhánět tygra [Japonsko] a současně si zadem pouštět dovnitř vlka [Francii]?“ Po založení Ligy za nezávislost Vietnamu, zkráceně „Việt Minh“, se

připravoval k boji a od Spojenců – jmenovitě Američanů – očekával podporu.* Ptal se sám sebe, jak by spojenecké národy, které bojovaly s fašismem, militarismem a národním socialismem, mohly najednou obrátit a prosazovat otrockou koloniální podřízenost, která byla jen nepatrně lepší než systémy, jež právě rozdrtily? Byl to naprosto pochopitelný, avšak poněkud naivní pohled na věc.

Naivní byl z toho důvodu, že Indočína byla pro Američany, kteří se v mnohem větší míře zabývali stavem věcí v Evropě, naprosto nezájímavou záležitostí. Tento přístup pak povzbuzovali sami Francouzi, kteří zoufale potřebovali pomoc při opětovném získávání svých předválečných držav i toho, co ještě zbývalo z jejich národní prestiže. Paříž také nadšeně a dobrovolně nabídla znovu postavenou francouzskou armádu, aby pomohla s invazí do Japonska, přičemž samozřejmě měla za to, že Američané francouzské vojáky oblečou, dají jim zbraně a přepraví jejich jednotky na Dálný východ.

Francouzští obchodníci měli pocit, že mají nárok na návrat svých investic, a to i navzdory porážce utrpěné od Osy v roce 1940 a kolaboraci s Japonci po celou dobu války. Proti této představě se pak začal šířit odpor vietnamských nacionalistů, který následně destabilizoval celou oblast. Aby Francouzi dosáhli svého, byli ochotni sáhnout ke klamání, diplomatickému nátlaku a navíc bezostyšně riskovat životy nejen svých vlastních vojáků, ale i těch z Británie a Spojených států – zemí, které už tak prolily za Francii dost své krve.** Nicméně, britská vláda nebyla v pozici, kdy by mohla proti francouzským koloniálním ambicím nějak protestovat, protože sama Británie měla

* *Việt Nam Độc Lập Đồng Minh Hội* čili Liga za nezávislost Vietnamu.

** Podle Komise pro evidenci válečných hrobů (War Graves Commission) britského Commonwealthu je ve Francii pohřbeno 473 427 britských vojáků. Americká Komise pro válečné pomníky (Battlefield Memorial Commission) eviduje ve Francii 60 869 amerických hrobů.

podobné plány ohledně zachování svého vlastního impéria, konkrétně pak v Indii.

Rozdělením Francouzské Indočíny podél 16. rovnoběžky připravila poválečná Postupimská dohoda půdu pro dalších třicet let vojenských a politických problémů. Území na sever od této linie mělo být kontrolováno Číňany, zatímco jižní oblasti okupovali Britové, kteří se poté, co se v jejich rukou ocitla komplikovaná, nestabilní a nebezpečná situace, v říjnu 1945 z Kočincíny stáhli a všechny zdejší potíže přenechali Francouzům – těm, u nichž existovala nejmenší pravděpodobnost, že je vyřeší.

V pozoruhodně prorockém zhodnocení místní situace napsal jeden z pracovníků amerického Úřadu pro strategické služby (Office for Strategic Services, OSS), podplukovník A. Peter Dewey, svým nadřízeným, že „Kočincína je v plamenech, Francouzi a Britové jsou tu vyřízení a my bychom se měli z jihovýchodní Asie uklidit pryč“.*

Viêt Minh zareagoval proti francouzským vojákům dle očekávání a severní Vietnam začal hořet. 23. listopadu 1946 bombardovaly francouzské válečné lodě v rámci odplaty za povstání přístav Haiphong (Hải Phòng) a situace se rychle zhoršila.** Partyzáni Viêt Minhu se vytratili do tonkinských hor nebo na Centrální vysočinu a vzdorovali s několika málo zastaralými zbraněmi – někdy dokonce

* Podplukovník Dewey byl absolventem Yale, veteránem z 2. světové války a synem kongresmana. Stal se také prvním americkým vojákem padlým v boji ve Vietnamu. Během přepadení ze zálohy, k němuž došlo 26. září 1945 neda-leko Hanoje, Dewey zakřičel ve francouzštině a byl omylem zabit.

** Tvrzení, že bombardování se zúčastnil francouzský křižník *Suffren*, jsou problematická. Vjezd do přístavu je pouhých sedm a půl metru hluboký, což zhruba odpovídá ponoru této válečné lodě. Je však jisté, že přítomny byly šalupy *Chevreuil* a *Savorgnan de Brazza*. Stejně nespolehlivé jsou i statistiky obětí, každopádně ale došlo ke škodám a ztrátám na životech. Prudká reakce Viêt Minhu v každém případě převážila nad jakoukoli vojenskou hodnotou tohoto útoku.

i s kopími. Konflikt, který následoval, vešel ve známost jako První válka v Indočíně.

Điễn Biên Phủ je pusté, úzké údolí daleko na severozápadě Vietnamu. Právě zde přestala v průběhu března 1954 existovat Francouzská Indočína a okno amerického angažmá se otevřelo dokořán. Partyzáni Viêt Minhu do této oblasti pronikali po celou zimu a pod příkrovem jarních dešťů napadli a oblehli místní francouzskou posádku. Za přispění počasí si pak Vietnamci počíhali na pokusy o její letecké zásobení a metodicky likvidovali její obránce. Předseda amerického Spojeného výboru náčelníků štábů (Joint Chiefs of Staff) admirál Arthur Radford a náčelník štábu letectva generál Nathan Twining zareagovali operací Vulture (Sup). Tento za vlasy přitážený a nebezpečný plán zahrnoval použití šedesáti bombardérů B-29, včetně tří nesoucích atomové bomby, které by zasáhly perimetr kolem Điễn Biên Phủ. Nikdo se zjevně nepozastavil nad důsledky, jež by taková akce měla pro francouzské obránce; zvážení se naopak dočkala reakce Číňanů. Generál Matthew Ridgway, který čerstvě dorazil z Koreje, a většina dalších náčelníků štábů s takovým návrhem naprosto nesouhlasili. Nakonec naštěstí převládl zdravý rozum, plán byl zrušen a na záchranu Francouzů nebyly svrženy žádné jaderné bomby.

Večer 7. května 1954 se místní francouzský velitel vzdal, což šokovalo celý svět a upevnilo pozici Viêt Minhu. Francouzští velitelé nebrali své protivníky na příliš velkou váhu a měli tendenci ignorovat zpravodajské informace, které byly v rozporu s jejich předsudky. Nebrali v úvahu terén, počasí, ani podporu domácího obyvatelstva nacionalistickému hnutí. Kolaps u Điễn Biên Phủ byl více než jen šokující porážkou moderní, profesionální armády chabě vycvičenou a vyzbrojenou rolnickou domobranou. Byl především nepochybným varováním před věcmi, které měly teprve přijít.

PREZIDENT JOHN F. KENNEDY přinesl Spojeným státům velkou naději. Ekonomika rychle rostla; vědu, technologie a jejich způsob života záviděli Američanům všichni po celém světě. Pět měsíců po jeho nástupu do úřadu vynesla v květnu 1961 raketa s kabinou pojmenovanou Freedom 7 do vesmíru Alana Sheparda. Tento okamžik prodchnul celý národ hrdostí a očekáváním. Kennedy byl pohledným a sofistikovaným potomkem bohaté rodiny s překrásnou ženou a malými dětmi. Byl také vyznamenaným bojovým veteránem, který znal nebezpečí války a dobře si uvědomoval, že americká intervence v jihovýchodní Asii měla potenciál skončit katastrofou. Zároveň byl však toho názoru, že studená válka je reálným konfliktem, který možná nemá žádná zjevná bojiště a nepojí se s ním žádné hrdé vzpomínky, ale přesto zůstává válkou. Během volební kampaně navíc obvinil svého republikánského rivala, viceprezidenta Richarda M. Nixona, z toho, že je vůči komunismu příliš „měkký“, a proto si nemohl dovolit vyvolat stejný dojem během vlastního funkčního období. Ideálním místem, kde se Moskvě dal doručit vzkaz ohledně nebezpečí spojeného se šířením komunismu na západní polokouli, se zdála být Castrova Kuba. CIA dostala povolení k aktivaci plánu, v rámci něhož měl být na dvou plážích podél jižního pobřeží ostrova v místě zvaném Bahía de Cochinos, Zátoka sviní, proveden výsadek 1 400 Kubánců. Z těchto mužů se skládala Brigáda 2506, která měla vzápětí vyburcovat kubánský venkov ke kontrarevoluci proti Fidelu Castrovi.

Takový byl alespoň předpoklad.

Letecké krytí, zajišťované přetřenými zastaralými americkými bombardéry B-26, s nimiž letěli kubánští piloti, odstartovalo v neděli 15. dubna 1961 v 02:28 z Puerto Cabezas v Nikaragui. Tyto letouny následně minuly většinu svých cílů a ponechaly větší část Castrova

Revolučního letectva v akceschopném stavu.* Když se pak zmíněná brigáda o 1 400 mužích vylodila na Modré pláži u Playa Girón a Červené pláži u Playa Larga, byla fakticky osamocená. Washington se totiž navzdory přítomnosti nedaleké americké letadlové lodě (*Essex*) a pěti torpédoborců rozhodl nijak nezasahovat a celou Brigádu nakonec ponechal svému osudu. Při útoku 20 000 příslušníků pravidelných kubánských jednotek bylo 114 vojáků Brigády zabit a 1 189 jich padlo do zajetí.** Operace tedy skončila naprostou pohromou.

Následujícího roku Kennedy znovu ztratil tvář kvůli stejnému ostrovu během Kubánské raketové krize. Předseda sovětské vlády Nikita Chruščov odešel z vrcholné schůzky s Kennedym s přesvědčením, že prezident je politickým diletantem, který buďto není ochoten, nebo se přímo nehodí k tomu, aby předváděl moc Ameriky. Moskva se také navýsost obávala amerických střel Jupiter rozmístěných v Turecku, a tak Chruščov v odpověď na zmíněné skutečnosti *spolu* s fiaskem v Zátocě sviní zvýšil dodávky zbraní Havaně. Mezi ně se počítaly i balistické střely středního doletu (Medium-Range Ballistic Missile, MRBM) typu SS-4 „Sandal“, které byly hrozbou pro většinu amerického východního pobřeží.*** Další komplikaci situace představovalo zjištění z 29. srpna 1962, že na Kubě je pár bojeschopných odpalovacích zařízení raket země-vzduch a dalších šest se nachází v různých fázích výstavby. Tento systém protivzdušné obrany, radarem naváděné střely SA-2, CIA dobře znala od doby, kdy v květnu 1960 došlo hluboko nad územím Sovětského svazu k sestřelení jejího letounu U-2.

* Defensa Anti-Aérea y Fuerza Aérea Revolucionaria.

** Po téměř dvou letech strávených ve vězení byli přeživší vráceni do Spojených států po vyplacení výkupného ve výši 53 milionů dolarů, předaného ve formě zdravotnických potřeb a dětské výživy.

*** V našem prostředí známá jako R-12 Dvina (pozn. překladatele).

8. září zachytil fotoprůzkumný letoun Neptune amerického námořnictva sovětskou nákladní loď *Omsk*, jak s palubou plnou kontejnerů určených k uskladnění raket míří k Havaně. Následující lety U-2 odhalily po celé Kubě nová rozestavěná stanoviště raket SS-4 a byly vydány rozkazy k provedení dalších misí. V polovině téhož měsíce už dosáhla hrozba představovaná komplety PLŘS takových rozměrů, že armáda od CIA oficiálně převzala letecké operace. USAF pak počínaje 10. říjnem 1962 začalo létat s agenturou upravenými U-2E s nejnovějšími prostředky radioelektronického boje (Electronic Countermeasures, ECM) z Barksdaleovy, Laughlinovy a McCoyovy letecké základny. O několik dní později odkryl letecký průzkum provedený za nízkého průletu vysokou rychlostí stroji RF-101 Voodoo ze Shawovy letecké základny v Jižní Karolíně pravděpodobná stanoviště mezikontinentálních balistických střel (Intercontinental Ballistic Missile, ICBM).

Rozjelo se bezpočet jednání a tajných schůzek. Mnozí ve Washingtonu byli toho názoru, že Sověti jednoduše blafují, protože se vůbec neobtěžovali odpalovací stanoviště na Kubě zamaskovat. Jiní byli přesvědčení, že se jedná o záměrnou provokaci a že se svět opravdu vrací zpět k válce – tentokrát vedené jadernými zbraněmi. Bombardéry B-52 strategického velitelství vzdušných sil (Strategic Air Command, SAC) přešly do stavu plné pohotovosti, rozptýlily se k provádění bojových operací a prezident Kennedy 22. října vyhlásil námořní blokádu do vzdálenosti 800 kilometrů od kubánského pobřeží. Zároveň vyslal do zátoky Guantánamo bojovou skupinu Task Force 135, zformovanou kolem letadlových lodí *Enterprise* a *Independence*, s 8 000 námořními pěšáky. Za ní následovala Task Force 136, flotila o 180 lodích,

zahrnující pět dalších letadlových lodí.* Kennedy také poslal vzkaz sovětskému předsedovi vlády, v jehož části stojí:

Pokud by na Kubě došlo k jistému vývoji, Spojené státy by podnikly vše, co by bylo nutné, aby ochránily bezpečnost svou i svých spojenců... Musím Vás informovat, že Spojené státy jsou pevně odhodlány odstranit zmíněnou hrozbu vůči bezpečnosti této polokoule.

Chruščov odpověděl následujícího dne, 23. října, ujišťováním, že zbraně prodávané Kubě slouží výhradně k obranným účelům a že doufá, že Američané s Kennedym „projeví moudrost a upustí od kroků, které jste podnikli a které by mohly vést ke katastrofálním důsledkům pro světový mír“. Napětí se vystupňovalo 26. října, kdy torpédoborec *Joseph P. Kennedy, Jr.* (DD-850) – pojmenovaný po starším bratrovi prezidenta Kennedyho, námořním pilotovi, který zahynul ve 2. světové válce – zadržel a prohlédal loď *Marucla*, plující pod libanonskou vlajkou.** Se sovětským vyslancem Anatolijem Dobryninem pak pokračovala tajná jednání, jichž se Kubánci vůbec neúčastnili.

Castro posléze odeslal do Moskvy zprávu, v níž Sověty vybízel k nukleárnímu útoku proti Spojeným státům, pokud by Kuba byla napadena podruhé.

Vrchol krize se pravděpodobně dostavil už následujícího dne, kdy letoun U-2, který odstartoval z McCoyovy letecké základny na Floridě, zasáhla nad východním cípem Kuby raketa SA-2. Jeho pilot,

* Lodě Námořnictva Spojených států *Shangri-La* (CVS-38), *Wasp* (CVS-18), *Essex* (CVS-9), *Randolph* (CVS-15) a *Lake Champlain* (CVS-39).

** Joe Kennedy Jr. se jako námořní letec dobrovolně přihlásil na téměř sebevražednou misi, při níž roce 1944 zahynul.

major Rudy Anderson ze 4080. strategického průzkumného křídla (Strategic Reconnaissance Wing, SRW), rodák z Jižní Karolíny a veterán z války v Koreji, byl nejspíše zabit, když jeho přetlakovou kombinézu prorazily střepiny. CIA vzápětí potvrdila, že kubánská odpalovací zařízení střel SS-4 v Sagua la Grande a San Cristóbalu jsou akceschopná. Sovětská protivzdušná obrana přešla do bojové pohotovosti, a když 28. října přelétl U-2 přes Beringovo moře blízko Čukotky nad ruským Dálným východem, její mezikontinentální balistické střely byly připraveny k odpalu. Vypadalo to, že celý svět zadržuje dech a čeká.

Potom, jak se často říkává, Chruščov „mrkl“.

Moskva souhlasila s odstraněním svých střel z Kuby, pokud Washington veřejně přislíbí, že do této země už nepodnikne další invazi. Spojené státy také tajně souhlasily, že zruší odpalovací stanoviště svých raket Jupiter v Turecku. Chruščov ohlásil konec krize v Rádiu Moskva v neděli 28. října 1962. Ani jedna ze stran nakonec nebyla ochotná jít do války. Kuba by ji nikdy nepřežila a sovětské zásobovací trasy v délce 9 600 kilometrů, vedoucí napříč Američany kontrolovaným Atlantikem a Karibikem, byly neudržitelné. Výsledek by změnil pouze útok na pevninské území USA a takovou věc Moskva kvůli Kubě riskovat nechtěla.

5. a 7. listopadu proto nákladní lodě *Divinogorsk* a *Metallurg Anosov* postupně opustily Marielský záliv západně od Havany s dvanácti raketami SS-4 na palubě.* 9. listopadu vyplula na moře loď *Bratsk* s dalšími šesti střelami a Washington si obrazně oddechl. V Bílém domě posléze usoudili, že pokud by na Kubě došlo k rozhodujícímu zásahu už dříve, celá krize by byla banální záležitostí. Kennedy byl

* Po tomto městě dostala své jméno Mariel Hemingwayová, vnučka Ernesta Hemingwaye. Její otec Jack Hemingway byl shodou okolností agentem OSS, který během 2. světové války pracoval v utajení v okupované Francii.

vůči tomuto stanovisku obzvláště citlivý a předsevzal si, že se už nikdy nenechá zastrašovat. Ať už bylo jeho rozhodnutí dobré či špatné, uvedený psychologický rámec sehrál významnou roli v událostech, které se rychle rozvíjely na opačné straně světa.

RUDÝ PRINC hovořil osmi jazyky včetně latiny a řečtiny. Vystudoval ve Francii jako právník, vrátil se do Laosu a ve věku jedenačtyřiceti let se stal zakládajícím členem Fronty za svobodný Laos (Neo Lao Issara), obecně známé jako Pathet Lao. Princ Souphanouvong byl oddaným nacionalistou a zorganizoval Pathet Lao k boji proti Francouzům. Také její členové, podobně jako jejich východní sousedi z Viet Minhu, kladli rovnítko mezi komunismus, antikolonialismus a nacionalismus. Po Ďiên Biên Phủ a Ženevských dohodách z roku 1954 byl Laos vyhlášen nezávislým a neutrálním územím, Rudý princ ale neztrácel čas a chopil se vlády ve Vientiane. To ve Washingtonu podnítilo paranoiu a přesvědčilo celou řadu lidí, že kostky domina v jihovýchodní Asii se hroutí – přesně tak, jak předpověděl prezident Dwight Eisenhower v dubnu 1954.

V roce 1960, po sérii státních převratů, začaly Spojené státy v rámci podpory tehdejší laoské pravicové vlády podnikat průzkumné letecké mise. Při operacích Pipe Stem (Troubel) a Able Mable (Chytrá Mable) byly na leteckých základnách Tân Sơn Nhứt v Jižním Vietnamu a Don Muang nedaleko thajského Bangkoku rozmístěny letouny RF-101C. Kromě laoských komunistů byl z taktického hlediska další významnou skutečností také stále rostoucí příliv zbraní, munice a mužů, kteří proudili ze Severního Vietnamu ke svým komunistickým bratrům z Jižního Vietnamu, známým jako Viet Cộng. Dělo se tak prostřednictvím nefalšované pavoučí sítě skrytých stezek prosekaných přes kopce, džungli a lesy, kterou v Hanoji označili jako zásobovací trasu

Trường Sơn a kterou Američané znali pod názvem Ho Či Minova stezka.

Laos byl důležitý i pro Ústřední zpravodajskou agenturu (Central Intelligence Agency, CIA). Podle znění Ženevských dohod nesměla v neutrální zemi existovat stálá vojenská přítomnost, a proto byly místní americké zájmy prosazovány jinými prostředky – jmenovitě agenturou. Po celé zemi vyrostla přísně utajovaná stanoviště s označením Lima (Lima Sites), která většinou představovala letištní plochy sloužící vlastnímu letectvu agentury. (Do konce války jich bylo přes 200.) Když Pathet Lao zamořila Planinu džbánů, Spojené státy podporovaly laoskou královskou armádu vedenou princem Souvannou Phoumou, nevlastním bratrem Rudého prince. Při posuzování dané situace se Kennedymu zdálo, že místem, kde je zapotřebí čelit komunismu, není Vietnam, ale Laos. Pravdou také je, že když prezident Dwight Eisenhower opouštěl svůj úřad, Kennedyho výslovně varoval, že *skutečnou* hrozbou v jihovýchodní Asii je dění v Laosu.

To vše se po Kubánské raketové krizi změnilo. Prezident si ve vztahu k omezování komunismu nemohl dovolit další nezdar, ať už politický či osobní. Dospěl proto k názoru, že posílit saigonský režim a postavit se na odpor v Jižním Vietnamu je mnohem praktičtější. Když pak prezident Ngô Đình Diệm ve druhé polovině roku 1961 naléhavě žádal o bilaterální obrannou smlouvu, Kennedy začal několika logickými cestami navyšovat americkou přítomnost. Poradci z řad amerických jednotek pro zvláštní operace, kteří byli nedávno obdařeni svými slavnými zelenými barety, pomalu pronikali na místní území, aby cvičili Jihovietnamce, narušovali chod Ho Či Minovy stezky a shromažďovali zpravodajské informace.

Během listopadu 1961 dorazili na leteckou základnu Biên Hòa v Jižním Vietnamu členové programu Farm Gate (Brána), tvořeného Oddílem 2A (Detachment 2A) 4400. letky pro výcvik bojových osádek

(Combat Crew Training Squadron, CCTS). Pilotovali směsici vrtulníků a letounů s pevným křídlem, včetně osmi

T-28B a čtyř B-26, a navenek poskytovali výcvik rodícímu se Jiho-vietnamskému letectvu. Ve skutečnosti však startovali k bojovým misím blízké letecké podpory (Close Air Support, CAS) na pomoc ozbrojeným silám Vietnamské republiky (Armáda Vietnamské republiky, AVR) a Zeleným baretům.

Po celý rok 1962 americká přítomnost v jihovýchodní Asii pomalu, ale plynule narůstala. Domnělé radarové kontakty, přisuzované sovětským bombardérům Il-28, byly v březnu 1962 podnětem k nasazení přepradových stíhaček F-102A. První stíhací letouny F-100 přiletěly v květnu téhož roku.* Rozjela se také celá škála nejrůznějších programů. Během tohoto nejednoznačného a nezářídka utajovaného období došlo k využití leteckých komand Jungle Jim, taktické přepravy označované jako Mule Train (Nákladní muly) i k uskutečnění vysoce kontroverzní operace Ranch Hand (Pomocná síla), jejímž účelem byla defoliace porostu. Ve snaze ničit stromy a potravinářské plodiny rozprašovaly letouny C-123 nad rozsáhlými oblastmi Vietnamu, Laosu a Kambodže chemikálie s takzvanými „duhovými“ (Rainbow) herbicidy.** Tato operace, podobně jako řada dalších iniciativ zaměřených na zničení nepřítele pokročilou technologií, dosáhla jen nepatrných výsledků a představovala jisté varování, třebaže ignorované, před tím, co mělo následovat později. Prezident, Bílý dům i Pentagon byli v každém případě až do podzimu naplno zaneprázdněni kubánskou problematikou.

Už na začátku roku 1963 ale dřívější Skupinu poradců vojenské pomoci (Military Assistance Advisory Group, MAAG) nahradilo

* 428. taktická stíhací letka z Cannonovy letecké základny v Novém Mexiku.

** Chemická činidla (*agent*) Pink, Green, Purple, Blue, White a Orange.

Vietnamské velitelství vojenské pomoci (Military Assistance Command Vietnam, MACV) a došlo i k plné reaktivaci spojené bojové skupiny Joint Task Force 116, původně nasazené v roce 1962 do boje s Pathet Lao. Nic z výše zmíněného však nezpomalilo ze severu operující Národní frontu osvobození (NFO), ani nezabránilo povstalcům Việt Cộngu v obsazení jižní poloviny delty Mekongu.* Vzhledem k tomu, že provincie v dané oblasti produkovaly většinu rýže a pločin jižní Vietnamské republiky, jednalo se o navýsost nebezpečnou situaci.

Za zmíněnou oblast – a co bylo nejdůležitější pro prezidenta Diệma – i za bezpečnost v okolí Saigonu včetně delty Mekongu byla zodpovědná 7. divize jihovietnamské armády. Vyšší důstojníci této divize byli bohužel spolehlivými politickými kandidáty, nikoli bojovými polními veliteli. Diệm ve skutečnosti považoval úspěšné nebo agresivní velitele AVR za hrozbu vlastní moci. Nevhodnou pozornost Saigonu se vši jistotou přitahovaly i utrpené ztráty a důstojníci jihovietnamské armády byli v této fázi války obecně vzato opatrní muži, kteří za své pozice nevděčili vlastním schopnostem, ale prezidentu Diệmovi. To nutně vedlo k přehnaným tvrzením o dosažených úspěších i k extrémně optimistickým a nerealistickým hlášením ohledně vedení války.

Velitel MACV generál Paul D. Harkins neudělal pro zmírnění této obtížné situace téměř nic. Byl si vědom politických problémů

* Pro Národní frontu osvobození Jižního Vietnamu (Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam) se na Západě vžil zkratkový výraz Việt Cộng (česky také Vietkong), který lze převést jako „vietnamský komunista“, případně „komunistický zrádce Vietnamu“. Američané často příslušníky Việt Cộngu nazývali „Charlie“ (podle počátečního písmene slova Cộng). Oficiální ozbrojenou složkou NFO byla Lidově-osvobozenecá armáda Jižního Vietnamu (Quân Giải phóng Miền Nam Việt Nam). Autor používá „Việt Cộng“ jako označení vojenské části NFO; viz také Příloha C (pozn. překladatele).

na domácí americké půdě a povšechně působil dojmem, že se spíše spokojí s „udržením stávající linie“, než by aktivně bojoval. Harkins absolvoval v roce 1929 West Point, sloužil ve Francii pod Pattonem a byl vylíčen jako „černobílý“ typ důstojníka neschopného vnímat odstíny šedi. Nejevil ani sklony akceptovat názory a hlášení svých vlastních poradců působících u jihovietnamských formací, zejména pak podplukovníka Johna Paula Vanna přiděleného k 7. divizi AVR. Vann byl velitelem jednotek Rangers americké armády a veterán z války v Koreji, který věděl, že Việt Cộng (VC) nejsou jen „otrhaní malí parchanti“, za něž je považoval Harkins. Velitel MACV podobně jako předtím Francouzi žalostně podcenil svého protivníka a měl za to draze zaplatit.

2. ledna 1963 zaútočily časně zrána části 7. divize na malou vesničku Ấp Bắc v provincii Định Tường, ležící západně od delty Mekongu – na „indiánském území“, jak říkali Američané, v hloubi teritoria ovládaného VC. Průzkum odhalil jednotky Việt Cộngu odpočívající v této oblasti a považoval danou situaci za perfektní příležitost k předvedení koncepce mobilní války vedené kombinovanými silami: údernými jednotkami vzdušného výsadku, působícími v součinnosti s dělostřelectvem a blízkou leteckou podporou. Tato operace měla neochotným velitelům AVR předvést výhody silné ofenzivy a dvěma milionům rolníků v deltě Mekongu odhalit slabé stránky NFO.

Útok se naneštěstí začal rozpadat už od samého začátku. Na místo se včas dostala jen jedna ze tří vln helikoptér; další dvě zdržela mlha. Dva prapory jihovietnamské domobrany se přesunuly po zemi a vpochoďovaly rovnou do pečlivě rozmístěných částí nepřátelského 514. oblastního praporu a 261. praporu hlavních sil – dvakrát většího počtu VC, než se původně očekávalo. S dělostřelectvem, leteckou podporou a dobrým vedením na taktické úrovni se daná situace dala

zachránit, velitelé AVR, kteří se báli utrpět ztráty a přivolat na sebe Diệmův hněv, ale nehodlali postupovat dál. Podplukovník Vann se marně snažil tento vývoj zvrátit. Vyšší vietnamští velitelé řídili své jednotky z týlu a v podstatě se neúčastnili boje. Bez jejich rozkazů se pak vojáci na bitevním poli odmítali pohnout. Generál Harkins se zastavil na štábu 7. divize v Mý Tho, kde si vyslechl brífink, odsouhlasil, co mu řekli, a odjel, aniž by vůbec navštívil místo bitvy. Téže noci – poté, co AVR způsobil ztráty ve výši 200 vojáků – se Việt Cộng vytratil a s sebou vzal i své raněné.

Skutečná podstata vítězství u Ấp Bắc byla mnohem složitější. Národní fronta osvobození, a zvláště Việt Cộng, předvedla svou schopnost postavit se v boji moderní, mechanizované vojenské síle. Ba co víc, dokázala zvítězit. To jasně ukázalo Hanoji a masám rolníků v deltě, že hnutí za osvobození jihu je vojensky realizovatelnou záležitostí. Kromě toho se v roce 1963 názorně projevila dysfunkční podstata jihovietnamské armády, a to nejen před zraky komunistů, ale i těch, kdo bojovali za Jižní Vietnam. Bitva u Ấp Bắc se proto stala začátkem konce prezidenta Diệma i koncem počáteční fáze amerického angažmá v jihovýchodní Asii.

Washington si přinejmenším uvědomil, že pokud má Jižní Vietnam dostat šanci, Diệm a jeho patolízalové musí odejít. Tato představa byla skrze CIA tlumočena několika generálům AVR, načež se 1. listopadu 1963 generál Dương Văn Minh postavil do čela státního převratu a svrhl dosavadní vládu.* Tento tvrdý a bezohledný muž byl pevně odhodlán chopit se moci a během několika následujících dní se jednotky 7. divize pod novým velením zmocnily Gia Longova paláce v Saigonu. Diệm se spolu se svým mladším bratrem vzdal. Jihoviet-

* Minha, absolventa francouzské École Militaire, připravili Japonci o všechny přední zuby, s výjimkou jediného.

namský prezident vzápětí zavolaal americkému velvyslanci ve Vietnamu Henrymu Cabotovi Lodgeovi ml. a byl pohotově uklizen.

Později téhož večera se u paláce objevil Minh, který se přijel zúčastnit kapitulčního ceremoniálu, jen aby zjistil, že jeho zajatcům se nějakým způsobem podařilo uprchnout. Po razii ve městě byli oba bratři, katolíci, nalezeni v objektu kostela Sv. Františka Xaverského ve čtvrti Chợ Lớn. Byli okamžitě zatčeni a vsazeni do vojenského konvoje mířícího na leteckou základnu Tân Sơn Nhứt. Následně se objevily zprávy, že někde po cestě oba sourozenci spáchali sebevraždu. Vysvětlit ji bylo poněkud obtížné, když jejich kulkami provrtaná a nožem pořezaná těla dorazila na ústředí jihovietnamského Spojeného generálního štábu. S Diěmovým skolem teď měli Američané volnou ruku, aby Vietnamskou republiku přetvořili. Naneštěstí pro miliony Vietnamců i stovky tisíc Američanů, kteří byli do války ve Vietnamu zataženi, se tři týdny poté jednoho pátečního odpoledne v texaském Dallasu stal obětí atentátu i John F. Kennedy.

Existují pádné důkazy, že Kennedy měl v úmyslu vyvázat Spojené státy z Vietnamu *po* volbách v roce 1964, a jeho správná analýza situace v Laosu této domněnce jen přidává na důvěryhodnosti. JFK byl také schopen dělat vlastní rozhodnutí – nebyl pod nadměrným vlivem svých poradců, ani ho neovládali. Konečně, jako bojový veterán by sám jen tak neriskoval americké životy, ani by se nepustil do zdoluhavého ozbrojeného zápasu, který pro Spojené státy postrádal jakékoli hmatatelné výhody. Bohužel, ať už byly jeho plány jakékoli, a ve smyslu realistického řešení poměrů ve Vietnamu zůstávala jakákoli naděje, zemřely spolu s ním.

Poslední krůček Ameriky směřující do vietnamské bažiny přišel 22. listopadu 1963, kdy svou přísahu jakožto šestatřicátý prezident Spojených států složil Lyndon Baines Johnson. Johnson nebyl na rozdíl od Kennedyho žádným opravdovým veteránem. Během 2. světové

války využil svého vlivu kongresmana k tomu, aby se stal námořním důstojníkem, a přes naprostý nedostatek vojenského výcviku si zařídil i bezprostřední povýšení na korvetního kapitána. Ambiciózní Johnson si byl plně vědom toho, že vystavení se „boji“ zvýší jeho zvolitelnost, a tak si zajistil jmenování do týmu pozorovatelů, mířícího do Pacifiku.

Jakmile dorazil na místo, dokázal si obstarat sedadlo na B-26 při bojové misi nedaleko Nové Guineje. Bombardér se musel kvůli technickým problémům vrátit a krátce se stal cílem útoku japonských stíhačů. Pilot dostal poškozené letadlo v bezpečí zpět na základnu a Johnson následujícího dne odjel. Tato zanedbatelná událost, jíž se LBJ naprosto žádným způsobem aktivně nezúčastnil, se posléze změnila v jeho válečný příběh. Motor „vyřídily“ nepřátelské stíhačky, nikoli prostá a rutinní porucha. On, LBJ, se nesvezl jako zavazadlo, ale byl členem „sebevražedné mise“. Výmysly nabývaly v průběhu doby čím dál tím větších rozměrů, včetně přezdívky „Raider“ („Nájezdník“) Johnson, kterou mu – dle vlastního podání – dala užaslá 22. bombardovací skupina. Celý zmíněný incident přiřizoval a propagoval generál

Douglas MacArthur, který bystře pochopil výhody plynoucí z vděčnosti kongresmana s velkou nadějí na budoucí úspěch. V tomto ohledu byl dokonce tak chápavý, že s cílem ocenit jeho „udatnost“ kongresmanovi Johnsonovi zařídil i vyznamenání – nic menšího než Stříbrnou hvězdu.*

CO SE TÝKALO Vietnamu, Johnson stál před dvěma hlavními problémy. Prvním z nich byla vyhlášená nestabilita saigonské

* Žádný další příslušník osádky zmíněného B-26 – včetně pilota, který ve skutečnosti letoun zachránil – vyznamenání nedostal.

vlády – jen v roce 1964 došlo přinejmenším k půl tuctu převratů. Aby tuto skutečnost vyvážil, prezident posvětil Operační plán 34-A (Operations Plan, OPLAN) určený k zajištění jihovietnamské hranice americkými jednotkami. Do Jihočínského moře zároveň vyslal americké námořnictvo a Task Force 77. Johnsonovým zásadním problémem byla ale domácí podpora, či spíše její nedostatek. Jeho vědomí tížil průzkum Amerického institutu pro veřejné mínění z května 1964, který odhalil, že téměř dvě třetiny populace nevěnují Vietnamu zhola žádnou pozornost. Tvrdší postup v jihovýchodní Asii podporovalo jen 9 procent její zbývající části. Jak na adresu hrozící války prohlásil on sám: „Cítím se jako stopař, kterého zastihlo krupobití... Nemohu utéct. Nemohu se schovat. A nedokážu to zastavit.“

LBJ byl tím druhem prezidenta, který dělá většinu svých rozhodnutí podle výsledků volebních průzkumů, a dobře si uvědomoval, že něco se musí změnit. Potřeboval bod zvratu, nějakou *událost*, která by vyburcovala podporu zásahu ve Vietnamu. Něco, co by ho vykreslilo jako zaslouženého vůdce, rázného muže odhodlaného k akci, jak se vnímal on sám – ne jen jako nepravděpodobného nástupce Johna Kennedyho. Rok 1964 se měl stát volebním rokem a LBJ byl až příliš ctižádostivý, aby odsloužil pouhých několik měsíců zbývajících do konce volebního období jeho předchůdce. Měl podezření, že Kennedy se ho chystal na hlasovacích lístcích nahradit a že s jeho vlastní kariérou je konec, pokud nedokáže v příštích volbách zvítězit. Jestli nějaký politik potreboval v létě roku 1964 věc, za kterou by se mohl postavit, byl jím Lyndon Baines Johnson.

2. srpna 1964 číhal u vietnamského pobřeží v Tonkinském zálivu americký torpédoborec třídy Allen M. Sumner. USS *Maddox* prováděl takzvanou průzkumnou hlídku „DESOTO“ a sbíral radioelektronické zpravodajské informace o severovietnamských radarových stano-

vištích.* Když se pak tato válečná loď přiblížila k ostrovu Hòn Mê, napadly ji útočné čluny P-4 ze 135. torpédonosné eskadry. *Maddox* zahájil palbu svými děly ráže 127 mm a jeden ze člunů zasáhl, zatímco roj čtyř letounů F-8 Crusader VF-51** (51. stíhací letka; *Screaming Eagles*; „Křičící orlí“), které odstartovaly z USS *Ticonderoga*, postřeloval svými dvacetimilimetrovými kanóny ostatní dvě plavidla.*** O několik dní později nahlásil *Maddox*, tentokrát v doprovodu torpédoborce C. *Turner Joy*, další útok torpédových člunů Vietnamské demokratické republiky (VDR, to jest Severního Vietnamu).

Ačkoli byl dosti pochybné povahy, právě tento druhý incident, ať už skutečný či ne, poskytl prezidentu Johnsonovi přesně tu záminku, kterou potřeboval, a už 7. srpna 1964 Kongres schválil Rezoluci o jihovýchodní Asii.**** Tato rezoluce dávala prezidentovi oprávnění použít v jihovýchodní Asii konvenční vojenskou sílu bez vyhlášení války Kongresem. Proti tomuto kroku se ozvala silná opozice, včetně demokratického senátora Ernesta Grueninga z Aljašky, který prohlásil, že daná rezoluce znamená „posílat naše americké hochy do boje ve válce, do které nám nic není, do níž jsme byli chybně zataženi a jejíž intenzita vytrvale narůstá“.

Následujícího dne po zmíněném incidentu zahájilo americké námořnictvo operaci Pierce Arrow (Průbojný šíp), omezený odvetný úder provedený skupinami dvaceti strojů. *Ticonderoga* vyslala šest F-8

* *DE Haven* Special Operations off Tsingtao. Součástí názvu těchto misí „zvláštních operací poblíž Čching-taa“ bylo i jméno vůbec první loď, která v uvedené oblasti působila v polovině dubna 1962 – torpédoborce USS *De Haven* (pozn. překladatele).

** Písmena VF označují v kódování amerického námořnictva stíhací letoun (Fighter, F) s pevným křídlem (V). VA znamená bitevník (Attack, A) s pevným křídlem; viz níže (pozn. překladatele).

*** Velitelem tohoto roje byl fregatní kapitán James Stockdale, pozdější válečný zajatec s nejvyšší hodností v řadách amerického námořnictva.

**** Obecně známou jako Tonkinská rezoluce.

Crusader proti základnám torpédových člunů v Běn Thuỷ a Quảng Khê, dalších šestadvacet mělo udeřit na zásobníky ropy ve Vinhu. Letouny F-4 Phantom, A-1 Skyraider a A-4 Skyhawk z USS *Constellation* zasáhly námořní základny Hòn Gai a Lạch Trường (Loc Chao). Jednalo se o agresivní a úctyhodný útok – s tou výjimkou, že prezident Johnson učinil televizní prohlášení, že dojde k bojovým operacím, a jak se dalo očekávat, Severovietnamci byli v důsledku toho v plné pohotovosti. Jeden ze Skyraiderů VA-145 (145. bitevní letky) z „*Conny*“ zasáhla protiletadlová palba, nedaleko pobřeží se zřítil do moře a poručík Richard Christian Sather se stal prvním námořním letcem, který v této válce zahynul v boji. „Trojitě A“ nad Hòn Gai zasáhlo také poručíka Everetta Alvareze z VA-144 (*Roadrunners*; „Kukačky“).^{*} Poté, co se katapultoval, padl do zajetí a strávil následujícího osm a půl roku v severovietnamských věznicích.^{**}

USAF, které předtím operovalo spolu s AVR a působilo v utajení v Laosu, se teď začalo rozmisťovat v hojném počtu. Do Đà Nẵngu přelétlo osmnáct F-100 z 615. TFS a v Takhli přistály letouny 405. stíhacího křídla (Fighter Wing, FW). Do Jižního Vietnamu nebo Thajska zamířilo i dvanáct přepadových stíhaček F-102 z Filipín a Okinawy. Kromě nich tu byly také těžké bombardéry B-52 z Andersenovy letecké základny na Guamu a lehké bombardéry B-57B v Jižním Vietnamu, doplněné nezbytnými tankovacími letadly a stroji

* Tento ikonický jako „blesk“ (emblém 144. bitevní letky) běžající pták (*roadrunner*) je v češtině známý jako kukačka kohoutí (pozn. překladatele).

** Alvarez, osobně velmi statečný muž, byl repatriován v roce 1973. Odešel z námořnictva, získal titul v oboru práva a byl jmenován zástupcem ředitele Mírových sborů (Peace Corps). Posléze působil i v Úřadu pro záležitosti veteránů (United States Veterans Administration). Je autorem knih *Chained Eagle (Orel v řetězech)* a *Code of Conduct (Zásady chování)*. V březnu 2014 byl jmenován do Poradního výboru pro péči o památku vietnamské války (Vietnam War Commemoration Advisory Council).

určenými ke shromažďování zpravodajských informací radioelektronické povahy.

Do 9. srpna 1964 se na základně královského letectva v Khoratu rozmístilo i osm F-105D Thunderchief, přezdívaných „Thud“, z 36. TFS (*Flying Fiends*; „Létající ďáblové“).^{*} O pět dní později, 14. srpna, zasáhla poručíka Davida Grabena, který se účastnil mise na záchranu sestřeleného letounu CIA T-28 v Laosu, naplno protiletecká palba. Graben prudce vystoupal se svým hořícím tryskáčem do výšky 11 900 metrů, čímž plamenům zastavil přísun kyslíku, načež doklouzal až dolů do Khoratu k bezpečnému přistání. Jeho stíhačka s číslem 62-4371 byla opravena a poslána zpět do akce jen proto, aby byla v září 1966 ztracena v boji nad Severním Vietnamem.

Johnsonův republikánský protivník v soupeření o prezidentský úřad, senátor Barry Goldwater, prezidenta obvinil z toho, že je vůči komunismu shovívavý. Tonkinský incident se proto stal neocenitelným prostředkem k vyvrácení tohoto tvrzení. Goldwater v rámci své rétoriky vzápětí přitvrdil a navrhl odlesnění Vietnamu za použití taktických nukleárních zbraní. Taková věc se většině Američanů nezamlouvala, stejně jako jeho prohlášení, že „extremismus při obraně svobody není nemorální“. Johnsonova omezená eskalace se najednou jevila jako umírněná a s 61 procenty hlasů prezident v listopadových volbách lehce zvítězil. Vyhrál sice díky veřejné kampani, která slibovala v jihovýchodní Asii mír a „válku s chudobou“ na domácí půdě, už do Vánoc se ale do Tichomoří přesouvalo osm letadlových lodí.

Období od listopadu 1964 do jara 1965 bylo dramatické a plné zmatků. VC nejprve napadl leteckou základnu Biên Hòa, pak na Štědrý večer jeho příslušníci zaútočili v Saigonu na Brinks Hotel.

* 36. letku nahradila v září 1964 35. taktická stíhací letka (*Black Panthers*; „Černí panteré“), kterou posléze v listopadu 1964 vystřídala 80. taktická stíhací letka („Lovci lebek“).

Na novou hlavu Vietnamské republiky Nguyễn Khánha se nedalo spolehnout, Hanoj byla neústupná a stanoviska americké vlády se pohybovala mezi rozpolceností a bojovností. Navzdory pokračujícím bojovým misím prováděným v malé výšce i otevřenému bojovému průzkumu nad Laosem pořád existovaly možnosti, jak se vyhnout tomu, co teprve mělo přijít. Washington byl ale, bohužel, přesvědčen (a na svých pozicích setrval po většinu války), že až se Severovietnamci ocitnou tváří v tvář americké letecké síle, rychle se zhroutí.*

V lednu 1965 byl v boji ztracen první F-105, když kapitána Ala Vollmera ze 44. TFS (*Vampires*; „Upíří“) zasáhla protiletadlová palba nad Laosem.** Na začátku února si pak útok Viet Cộngu v Pleiku vyžádal životy osmi Američanů, přičemž více než stovka dalších zůstala zraněna. Proti cílům v oblasti Đông Hải byly bezprostředně nato zahájeny operace Flaming Dart (Ohnivá šipka) I a II, dvojice amerických leteckých úderů, které vedly ke ztrátě dalších tří letadel. Jeden z pilotů F-8 padl do zajetí – korvetní kapitán Robert Shumaker od „Černých rytířů“ (*Black Knights*) z VF-154, startující z USS *Coral Sea*. Korvetní kapitán Shumaker měl zlomenou páteř, nebyla mu však poskytnuta lékařská péče a navíc byl opakovaně mučen. Díky rokům stráveným v samovazbě se stal členem „Alcatrazské jedenáctky“ a byl to právě Shumaker, kdo dal vězení Hỏa Lò přezdívku „hanojský Hilton“***

K naprostému ohromení Washingtonu v Hanoji nehnuli ani brvou. To se mělo stát jasným varováním Johnsonovi i ministru obrany Robertu McNamarovi, ti však danou skutečnost nedokázali vnímat v jejím pravém světle. 2. března 1965 zahájilo čtyřiačtyřicet

* Výsledkem tohoto chybného odhadu se stala operace Rolling Thunder (Dunící hrom).

** F-105 č. 62-4296. Vollmer byl zachráněn vrtulníkem H-36 linky Air America (provozované CIA).

*** Repatriován byl i korvetní kapitán Shumaker. Zůstal v námořnictvu a do výslužby odešel s hodností kontradmirála.

F-105, čtyřicet F-100, dvacet B-57 a devatenáct jihovietnamských Skyraiderů svými údery na muniční sklad v Xóm Bàng a námořní základnu Quảng Khê v Severním Vietnamu operaci Rolling Thunder (Dunící hrom), nejdelší nepřerušovanou leteckou operaci v dějinách Ameriky.* Strategií Washingtonu, pokud lze vůbec použít takové označení, bylo postupně „valit“ útoky od demilitarizovaného pásma (Demilitarized Zone, DMZ) směrem na sever po dobu osmi týdnů, rychlostí dvou bojových misí za týden. To mělo demonstrovat americkou palebnou sílu i technologie a dovést Sever ke kapitulaci ještě před údery proti Hanoji a Haiphongu. Takový byl v každém případě jeho plán.

Už od samého začátku byl ale draze zaplacený.

Při neutralizaci protiletadlových stanovišť před útokem hlavní úderné skupiny byly ztraceny tři Thudy z 67. TFS z Khoratu. Vedle nich šly k zemi i dvě F-100. Čtyři piloti byli zachráněni, pátý, poručík Hayden Lockhart z 613. TFS, takové štěstí neměl. Poté, co se katapultoval, unikal nepříteli celý jeden týden, nakonec však padl do zajetí. V březnu také dorazily první pravidelné americké pozemní jednotky – na břeh „Čínské pláže“ se přebrodivo 3 000 námořních pěšáků.** V zemi už tehdy působilo více než 20 000 „vojenských poradců“, otevřené rozmístění oficiálních bojových jednotek ale představovalo poslední neblahý krok směrem k regulérní válce.

Severní Vietnam nekapituloval, ani se nenechal zastrašováním přimět k vyjednávání. Operace Rolling Thunder měla v podstatě naprosto opačný účinek, jak ostatně bývá u bombardovacích kam-

* Březnové bojové operace zahájila ze základny thajského královského letectva Takhli 36. taktická stíhací letka, která se přesunula z letecké základny Jokota v Japonsku.

** „China Beach“ (Non Nưóc) ležící na předměstí Đà Nẵngu se během války stala místem odpočinku amerických vojáků (pozn. překladatele).

paní zvykem.* V Hanoji si dané nebezpečí velmi dobře uvědomovali. Věděli také o devadesáti čtyřech cílech označených Spojeným výborem náčelníků štábů i o bojových předpisech (Rules of Engagement, ROE), které Washington vnutil americkým bojovým letounům. Vietnamská demokratická republika navíc spolu se svými potenciálními podporovateli z Číny a Sovětského svazu velmi pozorně sledovala širší regionální i světové události. Úspěchy Národní fronty osvobození na Jihu proti jihovietnamské armádě ve spojení s nepřetržitými politickými zmatky v Saigonu a kolísající americkou administrativou naznačovaly změnu situace. Pokud ovšem bude i nadále k dispozici dostatečná podpora komunistické Číny a Sovětského svazu. Tonkinský incident, operace Flaming Dart a teď i Rolling Thunder pak z pohledu Hanoje jasně odhalovaly pohnutky Washingtonu, co se týče užití neomezené letecké síly – nebo spíše jejich nedostatek.

Tytéž operace však zároveň křiklavě upozornily na zranitelnost Severu vůči leteckým útokům, přinejmenším v jeho několika málo průmyslových oblastech. Alexej Kosygin, který v roce 1964 nahradil Chruščova ve funkci předsedy vlády Sovětského svazu, proto odcestoval v lednu 1965 do Hanoje s vedoucími experty na protivzdušnou obranu, aby podnikl přípravy na právě takový scénář budoucí eskalace. Jeho cesta vedla ke dvěma přímým důsledkům: zaprvé mělo dojít k okamžitému zřízení odpalovacích stanovišť střel SA-2, zajišťovaných sovětskými poradci do doby, než budou vyškoleny jejich vietnamské obsluhy; zadruhé měly být značně urychleny dodávky stíhacích letadel i výcvik jejich pilotů. 921. stíhací pluk Vietnamského lidového letectva (Không quân Nhân dân Việt Nam) byl vybaven Sověty doda-

* Londýn v letech 1917 a 1940, Německo v období let 1943–1945, Jugoslávie v roce 1997, Irák mezi roky 1991 a 2003. Konvenční bombardování samo o sobě nikdy žádnou válku nevyhrálo a z psychologického hlediska obvykle sjednotí ty, kdo jsou vystaveni takovým útokům.

nými letouny MiG-17 a jeho příslušníci prošli pokročilým výcvikem v Číně. Tonkinský incident Hanoji poskytl záminku, aby ho povolal zpět domů a umístil na základně Phúc Yèn v údolí Rudé řeky.

3. dubna 1965 zaútočila jedna ze společných bojových misí operace Rolling Thunder, vedená legendárním pilotem USAF „Robbiem“ Risnerem, na most stojící v severním úseku centrální části pobřeží těsně nad městem Thanh Hóa. Jednalo se o důležitou komunikační trasu spojující Hanoj a Haiphong s jižními provinciemi, která ležela severně od demilitarizované zóny. Zákrut řeky Ma táhnoucí se neda-leko zvlněného pásu nízkých kopců dával ze vzduchu tomuto místu vzhled profilu dračí hlavy. Její oko představoval mandlovitě tvarovaný ostrov, most spojující řeku s kopci na západě tvořil spodní čelist. Nevyhnutelnou přezdívkou mostu Hâm Rông se proto stala „Dračí čelist“ a na protiletadlová postavení kolem něj zaútočilo dvaadvacet Thudů a „Hunů“.* Jeden letoun F-100D byl ztracen a jeho pilot zahynul. Několik F-105 bylo poškozeno.

Jako další přišla na řadu skupina námořních letadel z letadlových lodí *Coral Sea* a *Hancock*, která udeřila na mosty ležící patnáct kilometrů na sever. Skyhawk korvetního kapitána Raye Vohdena byl zasažen palbou vedenou ze země a jeho pilot se musel katapultovat.** Právě během tohoto úderu si svůj první bojový výstup odbyly severovietnamské MiGy, které poškodily jeden F-8 Crusader. Most zůstal stát, a proto byla následujícího dne vyslána další početná mise, složená z osmačtyřiceti F-105 doprovázených osmi F-100 k umlčení protiletadlové palby. Počasí bylo špatné a doplňování paliva ve vzduchu, které

* Přezdívka „Hun“ letounu North American F-100 Super Sabre vycházela z číslovky 100 (*hundred*) v jeho označení (pozn. překladatele).

** VA-216 (*Black Diamonds*; „Černé káry“). Byl okamžitě zajat a více než sedm let strávil jako válečný zajatec. Korvetní kapitán Vohden se vrátil domů v roce 1973.

je vždy unavujícím a riskantním podnikem, neprobíhalo podle plánu. To několik rojů Thudů, plných paliva a naložených bombami, donutilo kroužit jižně od Thanh Hóa, zatímco ti, co byli před nimi, prováděli své útoky. Jedna F-105 byla ztracena. Pak ve vysílačkách propukla změť varovných výkřiků a z mraků náhle vypadly čtyři MiGy-17.

Piloti Thudů letěli ve formaci nad nepřátelským územím, byli pomalí a těžcí a poslouchali nouzové majáky a rádiovou komunikaci. O přítomnosti MiGů neměli ani potuchy. Malé stíhačky sovětské konstrukce, které bylo i tak dost obtížné spatřit, kombinovaly moment překvapení s rychlým přiblížením a útokem ve stylu udeř a zmiz. Jeho výsledkem byl sestřel F-105D (č. 59-1764) 354. TFS z Khoratu, při němž zahynul kapitán James Magnusson. Palbou z kanónu ráže 37 mm byl zasažen i vedoucí formace Thudů major Frank Bennett, který okamžitě zamířil směrem k moři. U pobřeží se sice blízko ostrova Hòn Mê ze své hořící stíhačky vystřelil, souhrou tragických okolností se však utopil dříve, než mohl být zachráněn. Kvůli palbě vedené ze země šel dolů k zemi i Skyraider pilotovaný kapitánem Walterem Draegerem, který nedaleko mostu prováděl záchrannou akci.

Ztraceny byly i tři z uvedených čtyř MiGů – s největší pravděpodobností připadly na konto severovietnamských protiletadlových děl. Phạm Giây, který v útočící formaci letěl jako Dvojka, byl však sestřelen dvacetimilimetrovými kanóny kapitána Dona Kilguse. Nahore totiž hlídkovaly čtyři F-100D 416. TFS (*Silver Knights*; „Stříbrní rytíři“) a čekaly, až se budou moci pustit do boje s MiGy. Zmíněný sestřel se také stal prvním americkým vítězstvím dosaženým v leteckém souboji. Třebaže se nikdy nedočkal oficiálního uznání, ti, kdo Kilguse znali, o něm nikdy nepochybovali a velitel Phạm Giâyova roje navíc sám potvrdil, že jeho číslo sestřelila americká stíhačka.

V každém případě to byl draze zaplacený den – a most pořád zůstával stát.

S MiGy teď bylo možné se vypořádat, když už se vědělo, že jsou aktivní, a USAF bezprostředně poté zareagovalo převelením strojů F-4C Phantom 15. taktického stíhací křídla (Tactical Fighter Wing, TFW) z MacDillovy letecké základny na Floridě na základnu thajského královského letectva v Ubonu. Americká zkušenost v oblasti vzdušného boje měla pevné základy a Vietnamské lidové letectvo (VLL) vědělo, že v leteckých soubojích odehrávajících se za vyrovnaných podmínek by nikdy neobstálo. Přesně z tohoto důvodu trvala Hanoj o několik měsíců dříve na dodávkách nejnovější technologie v oblasti střel země-vzduch ze Sovětského svazu. Fotografie pořízené průzkumem nedaleko Hanoje pak 5. dubna, následujícího dne po misi proti Dračí čelisti, jasně ukázaly, že několik odpalovacích stanovišť SA-2 je ve fázi dokončení.

Spojený výbor náčelníků štábů si danou hrozbu plně uvědomoval a chtěl tato stanoviště okamžitě zneškodnit. Ministr obrany McNamara, který pokračoval ve svém neustále se rozšiřujícím odkazu chabých rozhodnutí, ale neochvějně věřil, že Sověti ve skutečnosti *nikdy* nedovolí, aby jejich střely byly použity proti americkým letadlům. Jeho asistent John T. McNaughton, teoretik bez jakékoli vojenské kvalifikace, se Spojenému výboru otevřeně vysmíval: „Přece si nemyslíte, že je Severovietnamci použijí? To, že je tam poslali, je jen politický trik Rusů, aby Hanoj uklidnili.“

Stodevadesátikilogramová bojová hlavice letící třikrát rychleji než zvuk, která 24. července 1965 narazila do Leoparda Dvě, nebyla žádný trik ani klam. Rakety 63. a 64. baterie 236. pluku protileteckých řízených střel byly nadmíru skutečné a navíc byly teď plně bojeschopné.

O tři dny později vzlétlo z Khoratu a Takhli s burácením šestačtyřicet pomstychtivých F-105, které se setkaly nad Planinou džbánů. Palivo doplnily za letu, odpoutaly se od tankerů, soustředily se a ve volné formaci zamířily na severovýchod směrem k jednomu ošumělému městečku na Černé řece, ležícímu padesát kilometrů od Hanoje.

KAPITOLA TŘETÍ

DIVOKÁ LASIČKA

„PILOTE... TADY EWO.“
Co zas, sakra. Allen Lamb zavrtěl hlavou a povzdechl si. Vždycky nerad létal s někým jiným. Všechny ty otázky a diskuze, celá koncepce „osádky“. Těžké oddychování. Přesně z toho důvodu se stal pilotem jednomístné stíhačky. A teď byl tady, naježený a usazený v dvoumístném F-100F, nazvaném sarkasticky „rodinný model“, na dožhava rozpáleném kusu floridského betonu s funícím člověkem metr a půl za sebou. Už to bylo dost špatné, že čas od času musel létat s jiným pilotem, ale specialista pro vedení elektronického boje? Co to vlastně bylo zač? Asi něco spojeného s bombardéry.

„Pilote, tady EWO. Slyšíš mě?“ zeptal se Jack Donovan znovu.

„No to teda doufám, že tam vzadu jsi ty!“ odsekl Allen a začal se věnovat nastavování spínačů, kontrole palubních systémů, povětrnostních podmínek i tomu, aby získal povolení k pojíždění a vzletu. Záležitostem pilota. Snad to tomu člověku tam vzadu dojde.

Co se týkalo kapitána Jacka Donovana, který byl specialistou na elektronický boj, stejnou míru nedůvěry pocítoval i on. Byl začá-

tek října roku 1965 a Donovan byl na celé hony vzdálený břichu B-52. Vydechl. Pak zvedl pohled od svého displeje a podíval se na zátylek pilotovy hlavy. Donovan chápal, že tihle hoši nebyli totální blbci – vyrovnávali se s tím, že odletí do jihovýchodní Asie, budou ničit střely země-vzduch a na zadním sedadle s nimi poletí někdo další. Zatím měli Garryho Willarda, Roberta Schwartz, Allena Lamba, Johna Pitchforda, Leslieho Lindenmutha, Mauryho Frickea a George Kerra, piloty, kteří na F-100 létali celé roky, přičemž každý z nich měl na kontě zhruba dva tisíce letových hodin. Donovan a většina ostatních EWO – Walt Lifsey, Don McFadden a Bob Trier – byli dobrovolníky ze strategického velitelství, zatímco Ed Sandelius přišel ze štábu 12. letecké armády. Dobrovolníci, jenže ve vojenském smyslu. To znamenalo, že někdo nad nimi rozhodl, že se mají přihlásit dobrovolně. V jeho vlastních rozkazech stálo „dočasné plnění úkolů na velitelském stanovišti F-100“.

Nikdo nevěděl, co to vlastně znamená, a ze všeho nejméně on sám. Jedinou pozitivní věcí byla v daném smyslu Florida. Představoval si bílé pláže, slaný vzduch a drinky s rumem. I to byla ale pouhá iluze. S Waltem Lifseym sem přijeli v září. Okamžitě je posadili na letadlo do Kalifornie, kde se setkali s civilními techniky, kteří tuhle věc stavěli. Firma Applied Technology Inc. (ATI) měla sídlo u Palo Alta a 12. září 1965 její zaměstnanci prvně nainstalovali sestavy výstražného přijímače radarového navádění (Radar Homing And Warning, RHAW) do čtyř stíhaček F-100F. Nově připevněné antény na nose a v ocasní části zajišťovaly pokrytí přicházejících rádiových vln v okruhu 360 stupňů. Ty pak byly korelovány se signály v pásmu C, S nebo X a zobrazeny na displeji v kokpitu.

Oba EWO nejprve naslouchali nejrůznějším návrhům, potom přidali vlastní vyjádření – rozmístění displejů, tu a tam doplnění knoflíku nebo spínače. 16. září odstartoval první z upravených Hunů,

třebaže u jeho řízení seděl zkušební pilot firmy North American. Konstruktéři ATI i North American byli také až překvapivě nadšení a ochotní naslouchat, a proto zapracovali všechno, co EWO předtím navrhli.

Jack si opřel lokty o okrajovou lištu překrytu a zadíval se ven na masu okolního betonu, kde vzlétaly tryskáče, nebo se naopak snášely k přistání. Zvedl oči vzhůru a zíral do šmolkově modré oblohy. Z kokpitu stíhačky máte takový *obrovský* výhled! Potlačil v sobě odfrknutí. Bylo to spíš jako rakev s víkem z plexiskla. O několik minut později už jejich F-100, přezdívaný „Hun“, dostal povolení ke startu a Donovan obdivoval způsob, kterým mladší kapitán lehce dostal tryskáč do vzduchu a zamířil k cvičnému prostoru. Žádné spojené úsilí osádky, žádná diskuse nebo procházení kontrolních seznamů – všechny ty postupy, které v SAC měli v takové oblibě. *Možná se mi to nakonec začne i líbit*, pomyslel si.

Po dalších osmi minutách už si tak jistý nebyl. Jack ztěžka polykal, aby udržel obsah žaludku dole a zjistil, že když si namíří výstup vzduchu přímo do obličeje, nastaví 100 procent kyslíku a nebude se příliš dívat ven, nebude mu tolik špatně. Smyslem dnešní mise i těch zbývajících, které následně odlétají, bylo během zhruba šesti týdnů ohodnotit systém Vector IV, nově nainstalovaný do obou kokpitů.

Základní předpoklad stojící v pozadí ATI Vector byl prostý: pokud radarem naváděná střela země-vzduch měla zasáhnout svůj cíl, radar musel zůstat zapnutý dostatečně dlouho, aby cíl sledoval a střelu k němu navedl. Jestliže musel zůstat „v éteru“ po takovou dobu, mohl být zjištěn díky svým vlastním rádiovým emisím, a v případě, že by se ho podařilo zjistit, mělo být také možné daný radar lokalizovat. Následoval už jen logický závěr, že nalezení radaru sice představovalo cenný krok, avšak naprostou nezbytností bylo jeho *zničení*. Důstojníci letectva v Pentagonu dali původně novému projektu název

„Fretka“ („Ferret“), podle programu z dob 2. světové války, zaměřenému na ničení radarů, tohle bylo ale něco naprosto nového, co potřebovalo zcela neotřelé označení. Volba proto padla na „Mungo“ („Mongoose“), zuřivé malé zvířátko, které zabíjí smrtící hady. Takový název se zdál být vhodný, předtím ho už ale používala CIA, a tak se nakonec nějakým způsobem – nikdo si nebyl úplně jistý, proč – začal program nazývat „Divoká lasička“ („Wild Weasel“) a uvedené označení mu už zůstalo. Lasička byla na světě.*

JACK DONOVAN usazený na zadní sedačce zhluboka vydechl a vrhl pohled na nové displeje, zatímco pilot si pro sebe bručel a hovořil do vysílačky. Signály z protiletectvé řízené střely nebo radaru protiletadlového dělostřelectva dopadaly buďto na přední antény namontované pod nosem, nebo na zadní anténu na ocase. V závislosti na jejich síle se ve směru jejich toku čili azimutu objevil snímací impuls (*stroke*), který se zobrazil na okrouhlém osmicentimetrovém displeji obrazovky (Cathode Ray Tube, CRT). Radar SA-2 Fan Song i radar pro řízení protiletectvé palby Fire Can operovaly v pásmu S elektromagnetického spektra na vlnách 2,0 až 4,0 gigahertzů (GHz).** Signály v tomto rozsahu zobrazovala nepřerušovaná čára, vycvičený sluch osádky Lasičky však dokázal snadno rozlišit „trylkování“ SON-9 od nezaměnitelné „chřestýší“ zvukové stopy zanechávané Fan Songem. Signály v pásmu C (4,0 až 8,0 GHz) znázorňovala tečkovaná linka, letecké radary (Airborne Intercept, AI) na palubě MiGů-17 a 19

* Mou soukromou teorií je, že si někdo spletl promyku mungo s lasicí. Obě jsou rychlé, mají tesáky a drápy a jsou proslulé svou zuřivostí. Kromě toho, „Divoká lasička“ zní lépe než „Divoký mungo“.

** Pod kódovým označením NATO Fire Can („Ohnivá konev“) se skrýval radar SON-9 (*stancija orudijnoj navodki*) Grom 2 (pozn. překladatele).

pracovaly v pásmu X a v případě detekce je představovala přerušovaná čára.

Obrazovka systému Vector IV byla usazená ve středu přístrojového panelu zadního kokpitu. Displej rozdělovaly jako terč pro lukostřelbu tři soustředné kruhy, které se v závislosti na délce snímacího impulsu používaly k odhadu přibližné vzdálenosti od radaru. Dlouhý impuls znamenal, že signál je silný a jeho zdroj je pravděpodobně velmi blízko, krátký impuls naopak naznačoval, že signál je slabý, a proto jeho zdroj nejspíš neleží nikde poblíž. Donovan ale věděl, že důvodem může být i to, že hlavní paprsek radaru se prostě soustřeďuje na jiný cíl.

Přesnost azimutu byla dost slušná, určování vzdálenosti bylo ale čirým hádáním.

Jedna z možných technik se nazývala „průlet nad stanovištěm“ (*station passage*): EWO předával pilotovi drobné korekce azimutu, takže ten letěl přímo na zdroj signálu. V okruhu asi deseti kilometrů od odpalovacího komplexu PLŘS existovala „mrtvá“ zóna způsobená hlavně omezením spojeným se samotným odpalem střely a jejím naváděním. Pokud se Lasička podařilo přežít až sem, znamenalo to, že má celkem přijatelnou šanci dané stanoviště zničit. Když už se dostala do takové blízkosti, zobrazený impuls radaru se začal ohýbat hned vlevo, hned vpravo, aby se posléze stočil zpátky jako nějaký vodopád. To bylo jasným znamením, že Lasička je pro tento Fan Song až příliš blízko, aby ji mohl zachytit. Zmíněnou „mezeru“ v pokrytí ale vždy zajišťovalo protiletadlové dělostřelectvo, a když to bylo možné, i další baterie PLŘS. Jediným způsobem, jak zničit komplex raket země-vzduch, ale při omezení amerických zbraňových systémů pořád zůstávalo dostat se blízko – velmi blízko. Použitím zmíněné techniky nebo tím, že baterii PLŘS donutili, aby na ně vystřelila, měla dvojice mužů naději, že určí polohu odpalovacího stanoviště pomocí

vizuálního kontaktu. Jakmile ji spatřili, mohla být zničena bombami, raketami nebo kanónem.

Teoreticky.

Druhý z displejů byl obdélníkový, zhruba dvacet centimetrů dlouhý a dvanáct centimetrů široký. Nesl označení panoramatický přijímač (Panoramic Receiver) IR-133 a nejenže detekoval radary, ale EWO mohl toto zařízení naladit na přicházející paprsek a analyzovat jeho signál. Všechny radary byly totiž jedinečné, stejně jako letadla. Vyráběly se sice z identických komponent a sestavovaly se v téže továrně, přesto byl ale každý z nich lehce odlišný. Pokud měl dostatek času, EWO dokázal identifikovat každý radar odpalovacího stanoviště PLŘS, na který narazili – něco jako sejmout jeho otisky prstů. Po přiletu na válčiště proběhlo prvních pár letů ve volné formaci s proudovým letounem radioelektronického průzkumu EB-66. Ty se nesly ve znamení seznamování se s místní oblastí a zároveň byly první příležitostí, kterou měli k vyhodnocení zařízení typu Vector proti skutečným sovětským systémům. Jack si celkem rychle uvědomil, že analyzování radarových signálů, když to s ním na zadní sedačce pohazuje ze strany na stranu, není v praxi příliš reálné. Mohlo snad fungovat při „lovu“, pátracích misích, v závislosti na tom, kde létali, při samotném zneškodňování střel země-vzduch ale nebylo možné. Okrouhlá obrazovka Vectoru byla špatně vidět a puntičkářské ladění nepřicházelo během opravdové taktické mise vůbec v úvahu.

Právě zjišťování zmíněných skutečností a odhadování přesnosti daného systému bylo ale účelem těchto letů. Několik věcí se už dozvěděli – počínaje odchylkou 23,5 metru, zjištěnou po testech na Eglinově základně. Jack si odfrkl. To možná stačilo na velké, bílé budovy a kopule, které bylo vidět na celé kilometry a nikdy se ani nepohnuly, skutečná protiletectká řízená střela byla však něco jiného. Ta se hýbala.

Byla také obratně zamaskovaná, vaši palbu opětovala a chránil ji tucet děl ráže 37 a 57 mm. I tak ale dělali, co bylo v jejich silách.

Eglinova letecká základna na Floridě měla k dispozici zhruba 350 000 kilometrů čtverečních cvičných ploch a střelnic, nad pevnou zemí i vodními plochami. Prvořadý přínos měly pro program Wild Weasel I, jak se nyní nazýval, sestavy simulátorů sovětské protivzdušné obrany (Soviet Air Defense Simulator, SADS). Ty byly většinou rozptýlené podél dlouhého, úzkého písčitého bariérového ostrova ležícího jižně od základny, se zálivy Santa Rosa na jedné straně a Choctawhatchee na straně druhé. Ostrov Okaloosa byl posledním kouskem země mezi Floridou a Mexickým zálivem a dobrým místem pro počáteční fáze testu. SADS uměly simulovat jisté protiletectvé radary tak, že vydávaly signály v jejich známých frekvenčních pásmech, a do určité míry dokázaly předběžně ověřit schopnost Vectoru navádět k danému stanovišti.

Pojily se s tím i některé problémy. Zaprvé, pouhé vysílání signálu v určeném frekvenčním pásmu v žádném případě nesimuluje fungování skutečného naváděcího radaru. Neexistoval žádný způsob, jak zjistit opakovací periodu impulsu (Pulse Repetition Interval, PRI) nebo specifické frekvence opakování impulsů (opakovací kmitočet; Pulse Repetition Frequency, PRF), používané při sledování a navádění. Považovat SADS za Fan Song pouze z toho důvodu, že dokázal vysílat ve stejném frekvenčním pásmu, je podobné jako být přesvědčený, že všechna auta jsou stejná, protože mají čtyři kola. Simulátor byl navíc až příliš snadno viditelný – velké bílé kopule s okolostojícími malými budovami, obklopené plotem. Kromě toho se nehýbaly, takže jakmile je Lasičky jednou uviděly, bylo téměř nemožné nevědět, odkud signál pochází. To pak zkreslilo dosažené výsledky – jako už zmíněná absurdní odchylka.

Kapitán Joe Telford z Leteckého zkušebního střediska (Air Proving Ground Center) s majorem Jimem Odomem ze Střediska pro taktiku leteckého boje (Tactical Air Warfare Center) se jim snažili pomoci. Sestavili přenosný vysílač používající radar pracující v pásmu S a usadili ho na modré nákladní auto USAF s plochým valníkem. Automobil měnil svou polohu každý druhý den, a protože byl mnohem menší, bylo těžší ho zahlédnout.

Deset misí se létalo bez navádění. EWO dostal od radaru jediné „šlehnutí“ a zařízení se následně odmlčelo. Dalších pět misí se odlétalo s komplety rušiček. Jejich účelem bylo posoudit schopnost detekce Vectoru ve „zmatečném“ prostředí. SADS obvykle během mise čtyřikrát ožily a vysílaly dostatečně dlouho na to, aby se daly zachytit. Lasička se přibližovala k ostrovu ze všech stran a létala ve výškách od 30 do 3 000 metrů. Osádka za letu zaznamenávala odlišné úhly zachyceného signálu, nazývaného „šlehy“ (*cuts*), a pomocí triangulace mohla odhadem určit přibližnou polohu radaru. Při poletových hlášeních se využívala nahrávací zařízení instalovaná v každém tryskáči a zaznamenané konverzace se analyzovaly pro porovnání toho, co osádka spatřila za letu, a údajů poskytnutých od SADS. Odhady přesnosti byly sice přinejmenším poněkud útržkovité, k dispozici ale neměli nic jiného.

1. listopadu 1965 bylo počáteční testování nového vybavení uzavřeno a program Wild Weasel I se posunul do krátké taktické fáze. Nikdo od ní příliš neočekával, protože informace o skutečných odpalovacích stanovištích střel země-vzduch byly velmi kusé. Museli to ale zkusit. Díky laskavosti ředitele systémového inženýrství ATI Billa Doylea měli také něco nového. Jednoho zářijového dne totiž Doyle dostal nápad. Věděl, že protiletecké řízené střely používají po odpalu pro navádění signály odlišné frekvence.

Nešlo by tedy tuto změnu zjistit? Nedala by se pod tryskáč namontovat speciální anténa, která by byla naladěná na tento specifický signál? Pokud by se zachytily takové naváděcí paprsky, v kokpitu by se mohlo spustit světlo doprovázené zvukovou výstrahou, aby Lasička věděla, že ve vzduchu je střela.

A tak se rychle vymyslel zvláštní test už existujících výstražných přijímačů firem Bendix, Melpar, Loral a ATI, jehož účelem bylo zjistit jejich modifikovatelnost pro zmíněnou funkci. Kontrakt získala ATI a její systém vydával nezaměnitelný, pronikavý tón hlásící se ve spojení se zářivě rudým výstražným světlem. Třebaže jeho přesný název zněl WR-300, Lasičky mu říkaly kontrolka „Do prdele!“.

Všechny osádky spolu mluvily, formálně i neformálně, o taktice i o tom, jak zničit rakety země-vzduch. Allen Lamb s Jackem Donovanem, z nichž se teď navzdory nesmírně odlišnému prostředí, z něhož přišli, stal opravdový tým, se naučili celou řadu věcí. Lamb byl toho názoru, že jediným způsobem, jak se zbavit Fan Songu, vyhodit střely do povětří a zneškodnit jejich techniky, bylo vlétnout jim přímo do chřtánu. V každém případě všichni věděli, že na teorii už nezbývá čas, a když 18. listopadu testování na Eglinově základně skončilo, vydali se na cestu za ohodnocením svého programu v bojových podmínkách – při 125 operačních zkušebních letech v jihovýchodní Asii. Na to, aby zjistili, co skutečně funguje a co ne, měli devadesát dní. Tři měsíce, aby zjistili, co zachrání americké životy a zničí komplexy střel země-vzduch.

Lasičky šly do války.

„JESTLI TEN PARCHANT zůstane v éteru, přibijeme mu prdel na kříž!“

Stíhačka vlétla do pruhu teplého vzduchu a prudce poskočila, zatímco Allen Lamb se převalil přes linii hřebene a přitáhl. Jack

Donovan v zadním kokpitu zasténal. Potom zamrkal a pokoušel se zaostřit na svůj displej. V malém poskakujícím a kroutícím se tryskáči, s kterým mezi horami létá potrhlý stíhací pilot, to nebyl žádný jednoduchý výkon.

„No... kvůli tomu jsme snad na tuhle párty přišli, ne?“ Donovan byl na zadní sedačce – čili v „díře“, jak se zadnímu kokpitu F-100F říkalo – klidný, skoro až skoupý na slovo. Allenův pohled zalétl k úbočí hory, pak zpět k okrouhlému displeji APR-25 pod clonou přístrojové desky. *To by mě, sakra, zajímalo, jak se jim daří přesvědčit lidi k tomu, aby lítali tam vzadu*, pomyslel si, a ne poprvé. Nasazení skvěle vycvičených EWO bylo v novém programu naprostou nutností a bez nich by tohle všechno bylo k ničemu. Oni ale přišli ze světa bombardérů, z důstojného a zušlechtěného velitelství strategických vzdušných sil, domova naškrobených kombinéz, vyleštěných bot a pravidelných nedělních návštěv kostela. Znovu se v duchu zasmál. To ale musí být šok, když vás hodí dohromady s pohany a zabijáky. Se stíhacími piloty.

„Čemu se směješ?“

„To nic. Kde jsou rakety?“

„Na deseti hodinách... ne, teď už jsou na jedenácti.“

Přestože se nacházel zhruba osm kilometrů od nejnebezpečnější technologické hrozby, která existovala, Allen Lamb, Nejlepší Stíhací Pilot Na Světě, si celou situaci užíval. Byl to duel, hra na kočku a na myš, soutěž o to, kdo dřív uhne, odehrávající se při rychlosti téměř 950 kilometrů za hodinu. Vítěz si připiše zásah a poražený... Poražený, ten zemře. Jack Donovan se vzadu v díře díval s přivřenými očima na obrazovku. Nevibrovala, ale ten zatracený tryskáč sebou házel a nakláněl se tak, že se mu jevila rozmazaná.

„Teď,“ zamumlal Lamb a přitáhl knipl prudce k sobě. Hun vystřelil vzhůru, pryč ode dna údolí. Když se ocitli nad vrcholem kopce, upíral už pohled doprava.

„Dvanáct hodin!“ zavolal Donovan s hlavou pořád dole, popadaje ztěžka dech. Na displeji byly tři kruhy, a čím delší snímací impuls ukazoval, tím bližší byl jeho zdroj. Tenhle přímo před nimi byl ale spoušť dva kruhy dlouhý. „Vysoká PRF!“

Lamb znovu postrčil knipl dopředu a tlačil stíhačku dolů, zpátky za kopce. Ve 100 metrech vyrovnal a letmo pohlédl nejprve vlevo, potom vpravo. Po obou stranách, zhruba 800 metrů za nimi, byl pár F-105. Na chvíli držel stíhačku dole a sledoval zvlněný zelený svah, který se kolem něj mihl po levé straně, zatímco mířil údolím dál na sever. Přemýšlel o odpalovacím stanovišti PLŘS. Radar Fan Song se přepnul na režim vysoké opakovací frekvence, což znamenalo, že je připravený k palbě. V takovém režimu vysílal rychlý a nepřetržitý tok krátkých vln, které mu poskytovaly okamžité údaje o cíli – v tomto případě o samotném Lambovi, Smrku Pět. Cenou za to byl ale dosah. Uvedený režim se hodil jen na menší vzdálenost.

„Nahoru...“

Tentokrát dal Lamb svému kamarádovi varování. Potom přitáhl a lehce se stočil doprava. Hun strmě stoupal a Donovan měl v díře právě tolik času, aby zatnul břišní svaly. *Ten hajzlík si to pěkně užívá*, pomyslel si, zatímco pořád zíral na obrazovku. Snímací impuls byl svazkem plných malých čárek podobných opeření šípů a posunul se vpravo.

„Na dvou hodinách!“

Pilotovi se na několik vteřin otevřel dokonalý výhled. Přímo na východ od něj, po pravém křídle, se líně vlekly temné vody Černé řeky. Podél hřbetu se táhla cesta, která se stáčela dolů do údolí před ním – nápadná bílá jizva v odstínech zelené. Nad tím, podél celého horizontu za řekou, byla obloha posetá ošklivými nadýchanými obláčky. Protiletadlová palba, v barvách od uhelně černé po šedou, měnící se v řidnoucí a rozpíjející se skvrnky bílé, byla těžká a nepřetr-

žitá. Děla byla na druhé straně podél hráze a útok na ně samozřejmě nepřicházel v úvahu. Bílý dům totiž při představě čínských odvetných opatření přísně omezil vojenské cíle. *To je, panečku, způsob jak vést válku. Oni na nás střílet můžou, ale zabít je, by od nás nebylo fér. Nebo vyhodit ty podělaný hráze do povětří.* Lamb znechuceně zavrtěl hlavou.

„A vůbec nic s tím nenadělám...“, zasyčel, převrátil se a znovu potlačil směrem k zemi. Když řeka zmizela za kopci, přetočil stíhačku na břicho, vrhl pohled na ukazatel paliva a zkontroloval HLAVNÍ SPÍ-NAČ svých zbraní. Hun a čtyři Thudy se spustily za podlouhlý kopec táhnoucí se v severojižním směru podél řeky.

Svah po levé straně náhle zmizel a údolí se otevřelo do široké ploché kotliny, na jejímž vzdáleném severním konci stála hora. Okamžitě se rozhodl a prudce se naklonil v ostré levé zatáčce. Vůči Thudům, které letěly v závěsu za ním, to sice nebylo moc hezké, ale jejich práce právě teď byla zůstat s ním. Lasička tu byl on.

Před ním se tyčila další, větší hora, a tak se dál stáčet vlevo, posunul plyn na přídavné spalování a jako raketa vystřelil vzhůru do zatažené oblohy. Lamb se zkroutil na sedačce a usilovně se snažil pozorovat situaci za svým levým ramenem. Protiletadlová palba nad řekou... pole a pár rýžových políček. Kde ten parchant je? Očima přelétl k obrazovce a uviděl, že linie se začaly kroutit jako vodopád. Polkl. Tohle se dělo jen na *opravdu* krátkou vzdálenost.

„Na šesti hodinách!“ zapraskal Donovanův hlas. „Na šesti hodinách!“

Lamb znovu přetočil stíhačku, aby nevystoupal příliš vysoko a přitáhl knipl k sobě. Břichem nahoru visel v prostoru nad Severním Vietnamem, v severním směru uviděl kalný lesk Rudé řeky. Za Černou řekou visela nad východním horizontem tmavší šedivá šmouha. Hanoj.

Nos Huna klesl, a mezitím, co trhl plynovou pákou zpátky, Jack znovu zařval: „Máš ho po pravý straně... Napravo... Napravo!“

„Nalevo!“

„Ne – napravo!“

„Jsme přece hlavou dolů, sakra. Vytáhni si hlavu z tý obrazovky a podívej se *ven!*“

Donovan potýkající se s přetížením zvedl hlavu a upřel pohled doleva... nebylo tam nic jiného než hora. *Do hajzlu*. Potom se podíval vpravo a uvědomil si, že *skutečně* byli vzhůru nohama, méně než 600 metrů nad kopci a sto dvacet kilometrů na území Severního Vietnamu.

Právě v té chvíli svět zavrával jako v závratí, horizont se převrátil a F-100 se napůl přetočila břichem dolů. Donovanovy oči se zalily slzami. Nechal klesnout bradu a pokoušel se soustředit na obrazovku. Byli přímo nad tou zatracenou věcí!

Hunovo levé křídlo teď směřovalo téměř přímo k zemi. Allen byl otočený břichem k řece a usilovně zíral ve směru snímacího impulsu. Stála tam nějaká ubohá vesnička... pár chatrčí s doškovou střechou a několika prашnými cestami. Mezi ní a řekou ale nebylo nic jiného. Lamb ještě nikdy neviděl odpal střely, třebaže o něm už dost slyšel. Oblaka bílého dýmu, dlouhý oranžový plamen na konci létajícího telegrafního stožáru. *Kde to je?*

Ve výšce zhruba 300 metrů provedl překrut. Kolem obličeje se mu vznášely částčky prachu. Letěl instinktivně a pohyby rukou i nohou se snažil udržet stíhačku v ostré, víceméně ploché zatáčce. Mířil teď přímo k řece. Věděl, že má jen několik vteřin, než děla provedou opravu palby nebo komplex PLŘS odpálí své rakety – anebo obojí. Snímací impuls se opravdu kroutil, což znamenalo, že jsou blízko, ve vzdálenosti několika kilometrů. Proto ho znovu sledoval smě-

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.